

Vägledning i säkerhetsskydd

Skyldigheter vid exponering av säkerhets- känslig verksamhet

Säkerhetspolisen

Denna vägledning ersätter Säkerhetspolisens tidigare publikation

Vägledning i säkerhetsskydd – Säkerhetsskyddad upphandling.

För dig som läser en nedladdad eller utskriven kopia av denna vägledning

Kontrollera att du har den senaste versionen på Säkerhetspolisens webbplats.

Där finns även andra vägledningar inom området säkerhetsskydd.

Version April 2023

Denna vägledning riktar sig till verksamhetsutövare som har för avsikt att inleda förfaranden som innebär att en annan aktör kan få tillgång till säkerhetskänslig verksamhet.

Denna vägledning beskriver innebörden av de skyldigheter som åligger en verksamhetsutövare inför, under och efter exponering av säkerhetskänslig verksamhet samt ger vägledning i tillämpning av relevanta bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (2018:585), säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) och Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd.

För riksdagen och dess myndigheter finns bestämmelser om säkerhetsskyddsavtal i 12 § lagen (2019:109) om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter.

För att kunna tillgodogöra sig innehållet i denna vägledning rekommenderas att läsaren tagit del av Säkerhetspolisens övriga vägledningar i säkerhetsskydd - Introduktion till säkerhetsskydd, Säkerhetsskyddsanalys, Fysisk säkerhet, Informationssäkerhet samt Personalsäkerhet.

Innehåll

1 Inledning	5
2 Allmänt om säkerhetsskyddsavtal	7
2.1 Säkerhetsskyddet får inte försämrats	7
2.2 Ansvar förblir hos verksamhetsutövaren	8
2.3 När säkerhetsskyddsavtalet ska ingås	9
2.4 Säkerhetsskyddsavtal mellan fler än två aktörer	10
2.5 Avtalet utgör grund för beslut om placering i säkerhetsklass	10
2.6 Säkerhetsskyddsavtal med underleverantör	11
2.7 Kravet på säkerhetsskyddsavtal omfattar inte alla situationer	12
3 Säkerhetsskyddsavtal – processen	15
3.1 Särskild säkerhetsskyddsbedömning inför förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal	15
3.2 Lämplighetsprövning inför förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal	17
3.3 Samråd inför vissa säkerhetsskyddsavtal	18
3.4 Godkännande av lokaler och utrymmen	20
3.5 Säkerhetsskyddsavtalet	21
3.6 Anmälan om säkerhetsskyddsavtal	23
3.7 Säkerhetsskyddsinstruktion	24
3.8 Personalsäkerhet vid säkerhetsskyddsavtal	24
3.9 Tystnadsplikt	27
3.10 Kontroll och uppföljning	27
3.11 Uppdragets avslutande	29
4 Ingreppande i ett pågående förfarande	31
5 Internationella säkerhetsskyddsåtaganden	33
5.1 Vad regleras i ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande?	35
6 Överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom	37
6.1 Vilka överlåtelser regleras i säkerhetsskyddslagen?	38
6.2 Åtgärder inför överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom	39
6.3 Samråd inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom	40
6.4 Upplysning om att säkerhetsskyddslagen gäller	41
7 Lämplighetsprövning	43
7.1 Skyddsvärdens art och omfattning	43
7.2 Möjligheten att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav	44
7.3 Den andra aktörens tillförlitlighet	45

Exponering av säkerhetskänslig verksamhet

avses i denna vägledning en situation när en annan aktör kan få tillgång till en verksamhetsutövares säkerhetsknyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänsliga verksamhet.

1 Inledning

I **säkerhetsskyddslagstiftningen regleras** situationer när en annan aktör kan få tillgång till en verksamhetsutövares säkerhetskänsliga verksamhet. Med "annan aktör" avses annan juridisk person, statlig myndighet, kommun eller region än verksamhetsutövaren. I vissa fall används begreppet i denna vägledning även för en fysisk person. Sådan tillgång till säkerhetskänslig verksamhet utgörs i huvudsak av förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal eller överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom.

Innan säkerhetskänslig verksamhet exponeras för en annan aktör behöver verksamhetsutövaren vidta åtgärder för att säkerställa att säkerhetsskyddet inte försämras i samband med exponeringen. I stora drag innebär detta att

- identifiera berörda skyddsvärden,
- analysera dem och
- identifiera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas till följd av det planerade förfarandet.
- Verksamhetsutövaren behöver också pröva om förfarandet är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Med exponering av säkerhetskänslig verksamhet avses i denna vägledning en situation när en annan aktör kan få tillgång till en verksamhetsutövares säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänsliga verksamhet.

Säkerhets- skyddsavtal

För att kunna säkerställa att säkerhetsskyddet uppfyller författningskraven behöver verksamhetsutövaren ålägga den andra aktören att vidta säkerhetsskyddsåtgärder. Detta görs vanligen genom ett säkerhetsskyddsavtal som ingås mellan parterna.

2 Allmänt om säkerhetsskyddsavtal

§ 1 kap. 1 § och 4 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Säkerhetsskyddslagen gäller för den som till någon del bedriver verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. En aktör som genom exempelvis ett affärsavtal får tillgång till en verksamhetsutövars säkerhetskänsliga verksamhet omfattas inte av säkerhetsskyddslagen enbart på grund av den anledningen. Således har den andra aktören inte heller automatiskt någon skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder för att skydda säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet. För att kunna säkerställa att säkerhetsskyddet uppfyller författningskraven behöver därför verksamhetsutövaren på något annat sätt ålägga den andra aktören att vidta dessa åtgärder. Detta görs genom ett säkerhetsskyddsavtal som ingås mellan parterna.

En verksamhetsutövare som avser att genomföra

en upphandling, ingå ett avtal eller inleda en samverkan eller ett samarbete med en annan aktör ska ingå ett säkerhetsskyddsavtal med aktören, om aktören genom förfarandet kan få tillgång till

1. säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller
2. annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet.

I säkerhetsskyddsavtalet ska bland annat åtgärder inom områdena informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet regleras. För att kunna upprätta ett adekvat säkerhetsskyddsavtal behöver verksamhetsutövaren först noga analysera sin verksamhet genom att bedöma sina skyddsvärden och de säkerhetsshot och sårbarheter som föreligger samt utreda behovet av att vidta säkerhetsskyddsåtgärder. Analysen ska ske i en särskild säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning.

2.1 Säkerhetsskyddet får inte försämrans

En grundprincip inom säkerhetsskydd är att de intressen som lagstiftningen slår vakt om ska ha samma eller likvärdigt skydd oavsett var verksamheten bedrivs eller vem den utförs av. Säkerhetsskyddsavtal är en följd av den principen. Det innebär att verksamhetsutövaren har ansvar för att säkerhetsskyddet inte försämrans när den andra aktören ges tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten.

Genom att ingå ett säkerhetsskyddsavtal förbinder sig den andra aktören att uppfylla de krav på säkerhetsskyddsåtgärder som verksamhetsutövaren bedömer är nödvändiga. Verksamhetsutövaren som exponerar sin säkerhetskänsliga verksamhet har därefter ansvar att kontrollera att motparten uppfyller kraven i avtalet och att dessa revideras vid behov.

2.2 Ansvar förblir hos verksamhetsutövaren

Ansvar för den säkerhetskänsliga verksamheten och dess säkerhetsskydd förblir hos verksamhetsutövaren. Detta ansvar går inte att överföra till någon annan genom avtal. Även om en annan aktör *utför* vissa moment eller delar av en verksamhet anses den enligt säkerhetsskyddslagen fortfarande bedrivas av verksamhetsutövaren. Detta innebär exempelvis att om en annan aktör, inom ramen för ett säkerhetsskyddsavtal, upprättar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter på uppdrag av en verksamhetsutövare ska dessa uppgifter i regel fortfarande betraktas som en del av verksamhetsutövarens säkerhetskänsliga verksamhet. Verksamhetsutövaren har fortfarande ett ansvar att tillse att uppgifterna omfattas av ett tillräckligt säkerhetsskydd. Samma princip gäller exempelvis i fråga om informationssystem. Om en annan aktör, inom ramen för ett säkerhetsskyddsavtal, tillhandahåller ett informationssystem för att kunna behandla en verksamhetsutövares säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska informationssystemet betraktas som en del av verksamhetsutövarens säkerhetskänsliga verksamhet. Exempelvis är det fortfarande verksamhetsutövaren

som har ansvar att se till att systemet omfattas av tillräckliga säkerhetsskyddsåtgärder och ska godkänna systemet innan det tas i drift.

När en verksamhetsutövare ingår ett säkerhetsskyddsavtal med en annan aktör innebär detta alltså inte att den andra aktören anses bedriva säkerhetskänslig verksamhet endast på grund av säkerhetsskyddsavtalet och den andra aktörens delaktighet i en verksamhetsutövares säkerhetskänsliga verksamhet. Samtidigt ska det sägas att en aktörs deltagande i annans säkerhetskänsliga verksamhet inte utesluter att aktören samtidigt bedriver egen säkerhetskänslig verksamhet.

Notera:

Skyldigheten att ingå ett säkerhetsskyddsavtal eller en säkerhetsskyddsöverenskommelse gäller även om den andra aktören är ett annat bolag som ingår i samma koncern som verksamhetsutövaren.

 Se avsnitt 2.7.1 Säkerhetsskyddsöverenskommelse.

2.3 När säkerhetsskyddsavtalet ska ingås

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och annan säkerhetskänslig verksamhet måste alltid ges ett tillräckligt och ändamålsenligt säkerhetsskydd. Det innebär att åtgärder enligt säkerhetsskyddslagen ska vidtas *innan* säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet exponeras för en annan aktör. Det innebär även att ett säkerhetsskyddsavtal alltid ska ingås innan den andra aktören får tillgång till uppgifterna eller verksamheten. Detta i sin tur medför att en verksamhetsutövare behöver ställa krav på den andra aktören att ingå säkerhetsskyddsavtal under exempelvis ett upphandlingsförfarande eller en avtalsförhandling om den andra aktören behöver få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter för att kunna lämna ett anbud eller förhandla ett avtal.

För verksamhetsutövare som är skyldiga att följa upphandlingslagstiftningen finns det, utöver säkerhetsskyddslagstiftningen, särskilda omständigheter att beakta. För att kunna ingå säkerhetsskyddsavtal inför eller under ett upphandlingsförfarande behöver krav på säkerhetsskyddsavtal ha angivits i upphandlingsdokumentationen.

⊕ *Se till exempel regeringens proposition Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, prop. 2010/11:150 s 259.*

Det kan strida mot någon av principerna inom upphandlingslagstiftningen om verksamhetsutövaren ställer krav på säkerhetsskyddsavtal först efter att ett kontrakt har tilldelats i en upphandling. Om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter tillkommer senare bör verksamhetsutövaren vara observant på om upphandlingslagstiftningen tillåter att krav på att ingå säkerhetsskyddsavtal ställs i efterhand. Om så inte är fallet behöver en ny upphandling genomföras där säkerhetsskyddsavtalet utgör en del av kravställningen. Säkerhetsskyddslagstiftningen och upphandlingslagstiftningen behöver iaktas parallellt då ingen av lagarna äger företräde framför den andra.

2.3.1 Säkerhetsskyddsavtal vid ramavtal

Det kan bli aktuellt att ingå säkerhetsskyddsavtal inför både upphandling av och avrop från ramavtal. Ramavtal kan upphandlas av verksamhetsutövaren, men även av annan, såsom exempelvis Statens Inköpscentral vid Kammarkollegiet eller annan inköpscentral. När annan än verksamhetsutövaren

upphandlar ramavtalet är det inte den ramavtalsansvariga myndigheten, till exempel Kammarkollegiet, som omfattas av skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal. Detta eftersom det inte är Kammarkollegiets säkerhetskänsliga verksamhet som leverantören ska ges tillgång till. Vid nyttjande av ramavtal som tillkommit genom upphandling av annan än verksamhetsutövaren ska säkerhetsskyddsavtal ingås inför avrop som omfattas av skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal.

⊕ *Ramavtal definieras i 1 kap. 20 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren i kontrakt som senare ska tilldelas under en given tidsperiod.*

Om en verksamhetsutövare däremot ska upphandla ett ramavtal på egen hand är det möjligt att ingå säkerhetsskyddsavtal inför ramavtalsupphandlingen. Det förutsätter att omständigheterna för samtliga avrop redan är kända inför ramavtalsupphandlingen och att det går att identifiera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga att vidta samt att detta reglerats i säkerhetsskyddsavtalet. För att kunna ingå ett ändamålsenligt säkerhetsskyddsavtal inför en ramavtalsupphandling bör det alltså röra sig om samma typ av skyddsvärden, i samma säkerhetsskyddsklass eller konsekvensnivå som kan komma att exponeras för samma aktör på samma sätt. Det ska dock förtydligas att detta inte utesluter att det kan vara nödvändigt att ingå säkerhetsskyddsavtal inför enskilda avrop. Så skulle kunna vara fallet om det i efterhand visar sig att ett enskilt avrop innebär att den andra aktören behöver ges tillgång till andra säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

Om förfarandet rör ett ramavtal där en förnyad konkurrensutsättning ska ske är det inte sannolikt att den upphandlande myndigheten på förhand kan identifiera omständigheterna kring förfarandet i tillräcklig utsträckning för att kunna ingå säkerhetsskyddsavtal vid upphandlingen. Detta särskilt eftersom det inte är känt vilken av leverantörerna som kommer att utföra arbetet vid enskilda avrop. Om så är fallet kan säkerhetsskyddsavtal bli aktuellt först inför ett avrop, när omständigheterna för förfarandet är klarlagda.

2.4 Säkerhetsskyddsavtal mellan fler än två aktörer

§ 7 kap. 3 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1)
om säkerhetsskydd

Aktörer kan ibland behöva samarbeta eller samverka med varandra, på såväl eget initiativ som till följd av lagkrav. Sådan samverkan eller samarbete kan inkludera fler än två parter, exempelvis inom ramen för totalförsvarsarbete. Även om ett säkerhetsskyddsavtal i normalfallet ska ingås mellan två parter finns det dock undantag från detta.

Ett säkerhetsskyddsavtal kan ingås mellan fler än två parter vid samverkan eller samarbete mellan aktörer vilka samtliga bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Ett sådant multilateralt säkerhetsskyddsavtal ska då ingås på den nivå som motsvarar nivån som hade varit gällande om parterna hade ingått

bilaterala avtal. Det vill säga att om någon av parterna ska tillåta att en annan part ska ges åtkomst till den säkerhetskänsliga verksamheten utanför sina lokaler ska säkerhetsskyddsavtalet ingås i nivå 1.

⊕ *Avser nivå i enlighet med 7 kap. 2 § PMFS 2022:1. Se avsnitt 3.5.1 Nivåer på säkerhetsskyddsavtal.*

Vid sådant samarbete eller samverkan mellan fler än två aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet (enligt 7 kap. 3 § första stycket i Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd) kan säkerhetsprövningen under vissa förutsättningar göras mindre långtgående.

⊕ *För mer information, se avsnitt 3.8.2 Säkerhetsprövningen kan i vissa fall göras mindre långtgående.*

2.5 Avtalet utgör grund för beslut om placering i säkerhetsklass

§ 5 kap. 8-10 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Som går att läsa i Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd - Personalsäkerhet ska det finnas beslut om vilka anställningar eller annat deltagande i den säkerhetskänsliga verksamheten som ska placeras i säkerhetsklass. Beslut om att placera en anställning eller annat deltagande i säkerhetsklass får bara fattas om det finns grund för detta i lagstiftningen.

Har verksamhetsutövaren ingått ett säkerhetsskyddsavtal, utgör avtalet en sådan grund för att besluta om vilka anställningar och uppdrag hos en annan aktör som ska placeras i säkerhetsklass. Beslut om att placera befattningar i säkerhetsklass hos en annan aktör följer den ordinarie ordningen för beslut om placering i säkerhetsklass i säkerhetskänslig verksamhet.

2.6 Säkerhetsskyddsavtal med underleverantör

§ 4 kap. 1 § andra stycket säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Om en annan aktör ska använda sig av underleverantörer för att fullgöra sina förpliktelser mot verksamhetsutövaren behöver även underleverantörer kunna tillgodose säkerhetsskydds krav ställda utifrån underleverantörens tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Det är alltid verksamhetsutövaren som avgör om en underleverantör ska ges tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Om en underleverantör ska ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet ska verksamhetsutövaren ingå säkerhetsskyddsavtal även med underleverantören. Det är verksamhetsutövarens ansvar att bedöma om det finns en skyldighet att ingå säkerhetsskyddsavtal med underleverantörer.

Notera:

Eftersom verksamhetsutövaren inte nödvändigtvis har något kontraktsförhållande med eventuella underleverantörer kan det vara särskilt viktigt att redan i upphandlingsdokumenten upplysa om att skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal även kan komma att omfatta underleverantörer i alla led.

Lagen om offentlig upphandling innehåller bestämmelser som möjliggör för verksamhetsutövaren att ställa krav på att leverantörer lämnar uppgifter om eventuella underleverantörer.

⊕ Se 17 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Inför ett säkerhetsskyddsavtal med en underleverantör som anlitas för att fullgöra en annan aktörs förpliktelser behöver verksamhetsutövaren i regel inte genomföra en särskild säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning eller samråda med sin tillsynsmyndighet. Detta eftersom verksamhetsutövaren, inför säkerhetsskyddsavtalet enligt 4 kap. 1 § första stycket säkerhetsskyddslagen redan ska ha genomfört en särskild säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning och i förekommande fall samrått med sin tillsynsmyndighet. Detta innebär att eventuella underleverantörers tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten redan ska ha beaktats.

⊕ För mer information, se avsnitt 3.1-3.3.

⊕ Tillsynsmyndigheternas tillsynsområden finns beskrivna i 8 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:585).

Under vissa förutsättningar kan det bli aktuellt att ingå säkerhetsskyddsavtal med en underleverantör, trots att ett säkerhetsskyddsavtal inte har ingåtts med huvudleverantören. Sådana situationer kan exempelvis uppstå vid användandet av konsultförmedlartjänster, där konsultförmedlaren inte deltar i uppdragets säkerhetskänsliga delar. Det förutsätter dock att konsultförmedlaren inte i något skede får tillgång till den säkerhetskänsliga verksamhet vars exponering föranleder krav på säkerhetsskyddsavtal.

2.7 Kravet på säkerhetsskyddsavtal omfattar inte alla situationer

§ 4 kap. 2 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 6 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Det finns undantag från skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal. Mellan statliga myndigheter gäller kravet på säkerhetsskyddsavtal endast vid anskaffning av vara, tjänst eller byggentreprenad. Det vill säga i sådana fall då statliga myndigheter är beställare och leverantör i förhållande till varandra. Skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal gäller alltså inte om ett förfarande endast avser samverkan eller samarbete mellan statliga myndigheter. Det ska dock betonas att det, även om det inte finns någon skyldighet att ingå säkerhetsskyddsavtal, inte föreligger några hinder för parterna att ändå reglera hur säkerhetsskyddet ska omhändertas.

+ Se avsnitt 2.7.1. *Säkerhetsskyddsöverenskommelse.*

För följande typer av förfaranden gäller inte heller krav på säkerhetsskyddsavtal.

1. Förfaranden som för att genomföras kräver tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel eller lagen (2004:1064) om produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. anskaffningar mellan myndigheter inom Försvarsmaktens tillsynsområde,
3. statliga myndigheters avtal, samverkan eller samarbete med en annan stat än Sverige eller en mellanfolklig organisation, eller
4. avtal, samverkan eller samarbete inom militär säkerhetstjänst, försvarsunderrättelseverksamhet eller säkerhetsunderrättelseverksamhet samt Försvarsmaktens eller Försvarets radioanstalts avtal, samverkan eller samarbete inom cyberförsvar.

Undantagen i säkerhetsskyddsförordningen kan endast tillämpas *under förutsättning att säkerhetsskyddet ändå kan tillgodoses*. Formuleringen i förordningen understryker att det fortfarande är verksamhetsutövaren som bär ansvaret för att säkerhetsskyddslagens krav tillgodoses inom ramen för förfarandet, trots att förfarandet är undantaget krav på säkerhetsskyddsavtal. Detta innebär att verksamhetsutövaren behöver försäkra sig om att den andra aktören i förfarandet har tillräckliga förutsättningar för att omhänderta säkerhetsskyddet på ett adekvat sätt, exempelvis genom att förfarandet omfattas av ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande.

En bedömning av att säkerhetsskyddslagens krav kan tillgodoses utan att ett säkerhetsskyddsavtal ingås bör dokumenteras.

+ Se avsnitt 5, *Internationella säkerhetsskyddsåtaganden.*

2.7.1 Säkerhetsskyddsöverenskommelse

§ 7 kap. 11 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

En verksamhetsutövare som avser att genomföra en upphandling, ingå ett avtal eller inleda en samverkan eller ett samarbete som innebär att den andra aktören kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i högst säkerhetsskyddsklassen begränsat hemlig eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet (en endast ringa skada för Sveriges säkerhet, konsekvensnivå D) ska tillse att säkerhetsskyddet regleras på något annat sätt än genom ett säkerhetsskyddsavtal. Detta andra sätt benämns i denna vägledning som en *säkerhetsskyddsöverenskommelse*.

Distinktionen mellan ett säkerhetsskyddsavtal och en så kallad säkerhetsskyddsöverenskommelse är viktig eftersom verksamhetsutövaren inte får ställa krav på att befattningar hos den andra aktören ska placeras i säkerhetsklass om det inte finns en skyldighet att ingå säkerhetsskyddsavtal. Till följd av detta får verksamhetsutövaren således inte låta göra registerkontroll eller särskild personutredning av den andra aktörens personal. I övrigt behöver verksamhetsutövaren, i en säkerhetsskyddsöverenskommelse, reglera hur säkerhetsskyddet ska utformas för att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav. Verksamhetsutövaren behöver även göra de kontroller av motpartens säkerhetsskyddsåtgärder som krävs för att säkerställa att säkerhetsskyddet är tillräckligt.

Verksamhetsutövaren bör inför en säkerhetsskyddsöverenskommelse identifiera vilka säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet som ska exponeras, vilka säkerhetshot och sårbarheter som föreligger samt vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas. Verksamhetsutövaren bör även pröva om det är lämpligt från säkerhetsskydds-synpunkt att genomföra förfarandet.

Då likheterna med ett säkerhetsskyddsavtal är många kan verksamhetsutövare inför, under och efter förfarandet med fördel följa stegen i avsnitt 3 *Säkerhetsskyddsavtal – processen*. En sådan säkerhetsskyddsöverenskommelse omfattas dock inte av de anmälningsskyldigheter som gäller för säkerhetsskyddsavtal enligt 6 kap. 4 och 5 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

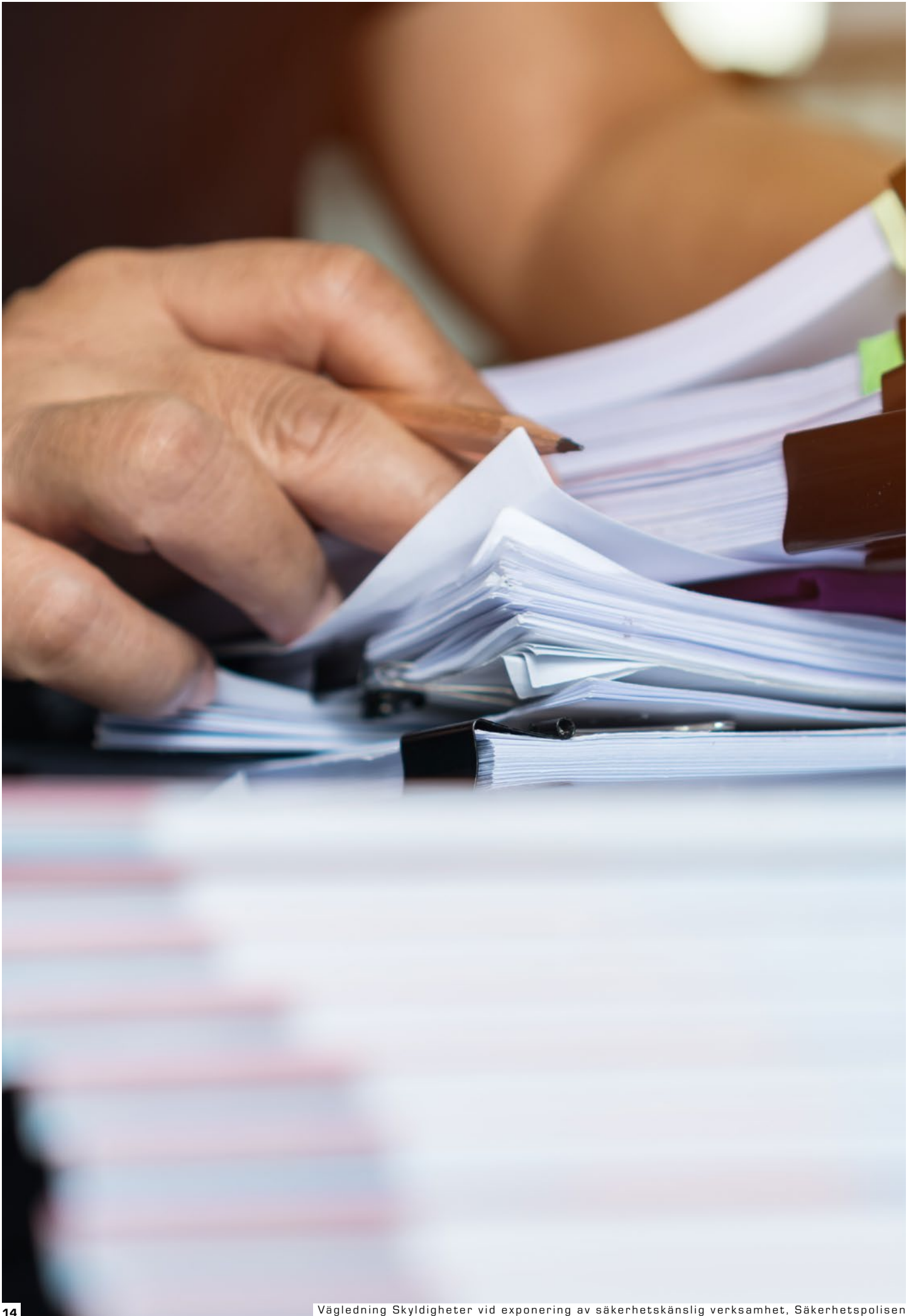
Leverantörer till aktörer som ingått säkerhetsskyddsavtal för samverkan eller samarbete

Grundregeln är att det är exponeringen av säkerhetskänslig verksamhet för en annan aktör som ska vara avgörande för när krav på säkerhetsskyddsavtal föreligger, inte orsaken till att exponeringen sker. Detta till trots finns det vissa situationer som inte kan anses föranleda krav på säkerhetsskyddsavtal.

En sådan situation kan exempelvis uppstå om två verksamhetsutövare nyttjar samma anläggning där båda verksamhetsutövarna bedriver säkerhetskänslig verksamhet. I detta exempel har parterna ingått säkerhetsskyddsavtal med varandra då de, genom nyttjandet av den gemensamma anläggningen får tillgång till varandras säkerhetskänsliga verksamhet. En av verksamhetsutövarna (Verksamhetsutövare A) har utöver detta ingått säkerhetsskyddsavtal med en leverantör för drift och underhåll av tekniska installationer. Genom leverantörens åtkomst till anläggningen får leverantören, utöver tillgång till Verksamhetsutövare A:s säkerhetskänsliga verksamhet, även tillgång till den andra verksamhetsutövarens (Verksamhetsutövare B) säkerhetskänsliga verksamhet. Detta utan att Verksamhetsutövare B i formell mening har någon relation till leverantören genom exempelvis ett affärsavtal, en samverkan eller ett samarbete.

Behöver då även verksamhetsutövare B ingå säkerhetsskyddsavtal med leverantören? Verksamhetsutövare B behöver inte regelmässigt ingå säkerhetsskyddsavtal med leverantören. Detta eftersom leverantörens åtkomst till Verksamhetsutövare B:s säkerhetskänsliga verksamhet inte är en följd av en upphandling, ett avtal, en samverkan eller ett samarbete mellan aktörerna och omfattas därför inte av kravet i 4 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen. Inte heller kan leverantören i exemplet anses vara en underleverantör enligt 4 kap. 1 § andra stycket säkerhetsskyddslagen, då inget utbyte sker mellan verksamhetsutövare B och leverantören.

Däremot behöver Verksamhetsutövare B, i säkerhetsskyddsavtalet med Verksamhetsutövare A, reglera vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas till följd av att leverantören kommer att få tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Verksamhetsutövare B behöver även pröva om samarbetet med Verksamhetsutövare A är lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt med hänsyn till att även leverantören kommer att få tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Verksamhetsutövare B är alltid skyldig att tillse att säkerhetsskyddet är fullgott, oavsett huruvida det föreligger krav på säkerhetsskyddsavtal eller inte.

3 Säkerhetsskyddsavtal – processen

I detta kapitel återfinns vägledning inför upprättandet av ett säkerhetsskyddsavtal och om de skyldigheter som ankommer på en verksamhetsutövare vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet i samband med detta.

I vissa fall kan säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter förekomma i exempelvis upphandlings-

dokumentation, vilket ställer krav på säkerhetsskyddsavtal redan i anbudsförfarandet. Ett säkerhetsskyddsavtal ska, som tidigare nämnts, ha ingåtts innan den andra aktören får tillgång till de säkerhetsskyddsklassificerade uppgifterna eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

➕ På nästa sida ges en förenklad översikt av processen.

3.1 Särskild säkerhetsskyddsbedömning inför förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal

§ 4 kap. 7-8 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 2 kap. 13 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1)
om säkerhetsskydd

För att kunna säkerställa att säkerhetskänslig verksamhet ges det skydd som behövs ska verksamhetsutövaren, inför ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal, göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning. Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen ska genomföras innan förfarandet inleds och ska dokumenteras.

Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen är en förutsättning för att kunna upprätta och bibehålla ett adekvat säkerhetsskydd när säkerhetskänslig verksamhet ska exponeras för en annan aktör. Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen ska resultera i en bedömning av vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas av verksamhetsutövaren och den andra aktören i förfarandet. Detta ska göras med utgångspunkt i de skyddsvärden som ska exponeras för den andra aktören (och eventuella underleverantörer) samt de säkerhetshot och sårbarheter som föreligger. Verksamhetsutövaren behöver i sin särskilda säkerhetsskyddsbedömning identifiera både sådana säkerhetsskyddsåtgärder som ska ingå i kravställningen i ett säkerhetsskyddsavtal och sådana åtgärder som behöver vidtas av verksamhetsutövaren själv.

Verksamhetsutövaren ska i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen beskriva,

1. vilka skyddsvärden som kan komma att påverkas av förfarandet och på vilket sätt,
2. vilka säkerhetshot som föreligger mot de påverkade skyddsvärdena och den säkerhetskänsliga verksamheten i stort,
3. vilka sårbarheter som föreligger för de påverkade skyddsvärdena och den säkerhetskänsliga verksamheten i stort samt hur sårbarheterna påverkas av förfarandet, och
4. vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga som en följd av förfarandet.

Notera:

Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen ska omfatta samtliga moment i förfarandet där säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet kan komma att exponeras. Exempelvis i sådana fall där säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kan exponeras under såväl en upphandlingsprocess som uppdragets fullgörande.

Säkerhetsskyddsavtal – processen

Kan den andra aktören i förfarandet få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen **KONFIDENTIELL** eller **högre**, eller verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet?

Ja

Nej

Särskild säkerhetsbedömning

Lämplighetsprövning

Är förfarandet olämpligt från säkerhetsskyddsynpunkt?

Ja

Nej

Förfarandet får inte inledas

Kan den andra aktören få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen **BEGRÄNSAT HEMLIG** eller verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet?

Ja

Nej

Säkerhetsskyddsöverenskommelse

Ej krav på säkerhetsskydd

Kan den andra aktören få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen **HEMLIG** eller verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet?

Ja

Nej

Samråd med tillsynsmyndigheten

Kan den andra aktören genom förfarandet få tillgång till de säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller den säkerhetskänsliga verksamheten **utanför verksamhetsutövarens lokaler**?

Ja

Nej

Förstagångsbesök

Säkerhetsskyddsavtal nivå 1

Anmälan till tillsynsmyndigheten

Säkerhetsskyddsinstruktion

Säkerhetsprövning

Utbildning

Säkerhetsskyddsavtal nivå 2 eller 3

Anmälan till tillsynsmyndigheten

Säkerhetsprövning

Utbildning

Under förfarandets gång

Utbildning

Säkerhetsprövning

Uppföljning

Kontroll

Vid förfarandets slut

Avslutande säkerhetsprövningsamtal

Återlämning/destruktion av uppgifter

Avanmälan av säkerhetsskyddsavtal och registerkontroller

En särskild säkerhetsskyddsbedömning liknar i många delar en säkerhetsskyddsanalys och kan därför följa samma tillvägagångssätt.

⊕ För mer information, se *Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd - Säkerhetsskyddsanalys*.

Den huvudsakliga skillnaden är att en särskild säkerhetsskyddsbedömning endast tar sikte på den eller de delar av verksamheten som berörs eller påverkas av det planerade förfarandet.

Likt i arbetet med säkerhetsskyddsanalys bör samtliga intressenter inom verksamheten rådfrågas i

analysarbetet för att bedömningen ska bli så heltäckande som möjligt.

Notera:

Även skyddsvärden som kommer att uppstå till följd av förfarandet behöver identifieras i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen. Exempelvis om den andra aktören kommer att, på uppdrag av verksamhetsutövaren, upprätta säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

3.2 Lämplighetsprövning inför förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal

§ 4 kap. 7-8 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Verksamhetsutövaren ska, efter att den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen genomförts, pröva om förfarandet är lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt. Om lämplighetsprövningen leder till bedömningen att förfarandet är olämpligt är verksamhetsutövaren enligt lag förbjuden att inleda förfarandet. En lämplighetsprövning ska dokumenteras.

En lämplighetsprövning är väsentlig för att förhindra att olämpliga förfaranden medför skada för Sveriges säkerhet. Verksamhetsutövaren är ytterst ansvarig för den säkerhetskänsliga verksamheten och en verksamhetsutövare som bedömer att ett förfarande inte är olämpligt, och att förfarandet bör inledas, ska ha god grund för en sådan slutsats.

Lämplighetsprövningen ska göras med utgångspunkt i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och eventuella övriga relevanta omständigheter. Vilka frågor som ska beaktas i en lämplighetsprövning kan variera eftersom olika förfaranden har olika förutsättningar. Verksamhetsutövaren behöver exempelvis beakta vilka skyddsvärden som ska exponeras för den andra aktören och på vilket sätt skyddsvärdena exponeras. Verksamhetsutövaren behöver även undersöka om det är möjligt att vidta säkerhetsskyddsåtgärder för att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav. En lämplighetsprövning ska vidare innehålla en bedömning av om den andra aktören är så tillförlitlig som krävs för att ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

⊕ För mer vägledning i lämplighetsprövning, se avsnitt 7 *Lämplighetsprövning*.

Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och lämplighetsprövningen ska genomföras *innan förfarandet inleds*. Det innebär exempelvis att en verksamhetsutövare, som ska genomföra en offentlig upphandling, ska göra dessa moment innan upphandlingen inleds. Om verksamhetsutövaren inte kan slutföra den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen eller lämplighetsprövningen innan det att upphandlingen inlett, ska verksamhetsutövaren analysera och pröva förfarandets lämplighet så långt det är möjligt utifrån den information som finns tillgänglig. Om förfarandet, utifrån rådande informationsläge, inte bedöms olämpligt kan verksamhetsutövaren inleda upphandlingen och ska sedan, när all nödvändig information har inhämtats, komplettera, revidera och fastställa den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och lämplighetsprövningen. Det är dock viktigt att betona att den andra aktören inte får ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller säkerhetskänslig verksamhet innan den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och lämplighetsprövningen är fastställda, säkerhetsskyddsavtalet ingåtts och nödvändiga säkerhetsskyddsåtgärder vidtagits. Att tidigt utreda förfarandets lämplighet är viktigt då det kan leda till negativa ekonomiska konsekvenser om en upphandling exempelvis behöver avbrytas för att verksamhetsutövaren i ett senare skede upptäcker att ett förfarande är olämpligt att genomföra.

3.3 Samråd inför vissa säkerhetsskyddsavtal

§ 4 kap. 7, 9 och 11 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Om verksamhetsutövarens lämplighetsprövning leder till bedömningen att förfarandet inte är olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt ska verksamhetsutövaren i vissa fall även samråda med sin tillsynsmyndighet.

+ Tillsynsmyndigheternas tillsynsområden finns beskrivna i 8 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:585).

Samrådsskyldigheten inträder om det planerade förfarandet innebär att den andra aktören kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet. Begreppet verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet avser i detta sammanhang om en antagonistisk handling mot den säkerhetskänsliga verksamheten kan medföra en allvarlig, eller synnerligen allvarlig skada för Sveriges säkerhet (konsekvensnivå B eller A).

Notera:

Skyldigheten att samråda gäller oavsett om den andra aktörens åtkomst till den säkerhetskänsliga verksamheten sker inom eller utanför verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt.

Vid samrådet kommer tillsynsmyndigheten utgå från verksamhetsutövarens särskilda säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning och eventuell annan relevant information för att göra en bedömning av om förfarandet är olämpligt att genomföra. Tillsynsmyndigheten kan även begära kompletterande information om förfarandet, om det krävs för tillsynsmyndighetens handläggning av samrådsärendet.

Om tillsynsmyndigheten bedömer att syftet med samrådet är uppfyllt, och att verksamhetsutövaren kan gå vidare med det planerade förfarandet, avslutar tillsynsmyndigheten ärendet utan krav på vidare åtgärder.

En tillsynsmyndighet kan även komma fram till att förfarandet kräver att ytterligare åtgärder vidtas. Tillsynsmyndigheten kan i sådant fall förelägga verksamhetsutövaren att vidta åtgärder för att komma till rätta med brister i säkerhetsskyddet. Alternativt kan tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren i dialog komma fram till att ytterligare åtgärder behöver vidtas utan att tillsynsmyndigheten beslutar om ett föreläggande. När verksamhetsutövaren har vidtagit

nödvändiga åtgärder kommer tillsynsmyndigheten att göra en ny bedömning inom ramen för samrådet. Det är fortfarande verksamhetsutövaren som har ansvar för hur säkerhetsskyddet ska utformas i detalj.

Om verksamhetsutövaren inte vidtar de åtgärder tillsynsmyndigheten förelagt om, eller om förfarandet är olämpligt trots att ytterligare åtgärder vidtas, kan tillsynsmyndigheten besluta att förfarandet inte får genomföras (förbud).

Ett samråd ska genomföras innan förfarandet med krav på säkerhetsskyddsavtal inleds. En verksamhetsutövare får inte ge den andra aktören tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten innan tillsynsmyndigheten har beslutat att avsluta samrådet utan krav på vidare åtgärder. I vissa fall kan ett förfarande behöva inledas innan samrådet är avslutat. Så kan vara fallet om det inför en upphandling inte är känt vem den andra aktören i förfarandet kommer att bli. Det kan även vara en följd av att det vid tidpunkten för samrådets inledande inte är möjligt att identifiera i tillräcklig detalj hur och på vilket sätt exponeringen ska genomföras. Tillsynsmyndigheten kan då besluta om att samrådet ska fortsätta till dess att verksamhetsutövaren kan lämna allt nödvändigt underlag till tillsynsmyndigheten. Det ska betonas att ett beslut om fortsatt samråd inte innebär att verksamhetsutövaren fått tillåtelse att exponera den säkerhetskänsliga verksamheten. Ett beslut om att samrådet ska fortsätta innebär att verksamhetsutövaren kan få tillstånd att påbörja vissa delar av förfarandet för att kunna identifiera alla för förfarandets lämplighet avgörande omständigheter.

Verksamhetsutövaren bär fortfarande ansvaret för att noggrant analysera om ett förfarande är lämpligt att inleda och i sådant fall vilka krav som ska ställas på den andra aktören. Ansvaret för bedömningen överförs inte till tillsynsmyndigheten vid ett samråd.

Notera:

Det kan bli aktuellt att genomföra samråd såväl inför upphandlingar av kontrakt och ramavtal som inför enskilda avrop från ramavtal. Avgörande för när samrådet ska ske vid ramavtal är om säkerhetsskyddsavtalet ska ingås på ramavtalsnivå eller inför ett enskilt avrop.

+ Se avsnitt 2.3 När säkerhetsskyddsavtalet ska ingås.

3.3.1 Anmälan om samråd inför säkerhetsskyddsavtal

§ 7 kap. 12 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1)
om säkerhetsskydd

Verksamhetsutövaren som avser att inleda ett samrådspliktigt förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal ska anmäla behovet av samråd till sin tillsynsmyndighet. Detta görs vanligen på en av tillsynsmyndigheten anvisad blankett.

Verksamhetsutövaren bör inleda ett samråd så snart som möjligt efter det att denne har gjort sin särskilda säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning. Om verksamhetsutövaren inte inleder ett samråd, trots att det föreligger krav på att göra det, får tillsynsmyndigheten inleda samrådet.

Till en samrådsanmälan ska verksamhetsutövaren bifoga den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen, lämplighetsprövningen samt utkast till säkerhetsskyddsavtal. Det behöver i underlaget framgå vem den tilltänkta motparten är. Om det vid tidpunkten för samrådets inledande inte är känt vilken den andra aktören eller aktörerna i förfarandet kommer att vara, behöver verksamhetsutövaren i regel komplettera underlaget i ett senare skede.

Samrådsanmälan ska vara undertecknad av verksamhetsutövaren, behörig ställföreträdare för denna eller ombud med fullmakt.

Notera:

Om verksamhetsutövaren ska låta ombud hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter behöver ett säkerhetsskyddsavtal, eller en säkerhetsskyddsöverenskommelse ingås med ombudet.

Verksamhetsutövaren behöver även säkerställa att korrespondens med tillsynsmyndigheten sker i enlighet med säkerhetsskyddslagstiftningens krav på informationssäkerhet.

Beroende på förfarandets art och omfattning kan tillsynsmyndigheten komma att begära ytterligare underlag om det krävs för att kunna bedöma förfarandets lämplighet.

Det är viktigt att den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och lämplighetsprövningen är upprättade på ett sådant sätt att tillsynsmyndigheten kan bedöma underlaget. Detta innebär exempelvis att verksamhets-

utövaren kan komma att behöva förtydliga underlaget för tillsynsmyndigheten, exempelvis innebörden av eventuella förkortningar och särskilda facktermer som tillsynsmyndigheten inte kan förväntas känna till. Det är vidare avgörande att verksamhetsutövaren inte endast presenterar sina slutsatser. Verksamhetsutövaren behöver även på ett tydligt och utförligt sätt, redovisa de analyser och bedömningar som ligger till grund för slutsatserna för att tillsynsmyndigheten ska kunna pröva samrådsärendet.

3.3.2 Förändrade omständigheter i ett befintligt förfarande

Om ett befintligt förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal behöver förändras kan detta föranleda att verksamhetsutövaren behöver uppdatera den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen, göra en ny lämplighetsprövning och i förekommande fall samråda med sin tillsynsmyndighet. Detsamma kan gälla om förfarandet förändras under ett pågående samråd.

Om verksamhetsutövaren exempelvis identifierar att den andra aktören behöver ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i en högre säkerhetsskyddsklass, eller ges tillgång till annan säkerhetskänslig verksamhet i en högre konsekvensnivå ska det betraktas som en förändrad omständighet i förfarandet. Detsamma gäller om den andra aktören behöver ges tillgång till de säkerhetsskyddsklassificerade uppgifterna eller annan säkerhetskänslig verksamhet på andra sätt eller platser, och detta medför en betydande förändring av vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga. Exempelvis om verksamhetsutövaren tidigare endast medgett åtkomst till den säkerhetskänsliga verksamheten inom verksamhetsutövarens egna lokaler men nu identifierar att den andra aktören behöver ges tillgång till uppgifterna eller verksamheten utanför de egna lokalerna. Inför dessa typer av förändringar behöver verksamhetsutövaren uppdatera den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen, göra en ny lämplighetsprövning utifrån de nya omständigheterna och i förekommande fall samråda med sin tillsynsmyndighet. Ett nytt samråd kan vara nödvändigt vid sådana förändringar, även om verksamhetsutövaren sedan tidigare samrått med tillsynsmyndigheten inför det ursprungliga förfarandet.

3.4 Godkännande av lokaler och utrymmen

§ 5 kap. 1 och 8-10 §§ samt 7 kap. 4 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Innan lokaler eller utrymmen används för regelbunden hantering eller förvaring av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, ska verksamhetsutövaren godkänna aktuella lokaler eller utrymmen. Ett sådant godkännande ska dokumenteras.

Områden, byggnader, andra anläggningar eller objekt där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs behöver omfattas av tillräckliga åtgärder för att försvåra obehörig avlyssning, obehörig insyn och åtgärder för att upptäcka, försvåra och hantera obehörigt tillträde samt åtgärder för att reducera skadlig inverkan.

⊕ För mer information, se *Vägledning i säkerhetsskydd – Fysisk säkerhet*.

Som ett steg i ett godkännande av den andra aktörens lokaler eller utrymmen ska en verksamhetsutövare, som avser att ingå ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1, därför på plats inspektera den andra aktörens lokaler och utrymmen där den säkerhetskänsliga verksamheten ska bedrivas. En sådan inspektion kallas vanligen för ett *förstagångsbesök*. Förstagångsbesöket syftar till att undersöka den andra aktörens förutsättningar att tillgodose kraven i ett kommande säkerhetsskyddsavtal. Resultatet av förstagångsbesöket ska vidare användas av verksamhetsutövaren för att utreda om den andra aktörens lokaler eller utrymmen kan godkännas.

Ett förstagångsbesök behöver planeras noggrant. Verksamhetsutövaren behöver veta vilka säkerhetsskyddsåtgärder som ska kontrolleras under förstagångsbesöket. Vilka åtgärder som ska kontrolleras styrs i sin tur av det identifierade behovet av säkerhetsskyddsåtgärder och de krav som verksamhetsutövaren ska ställa i säkerhetsskyddsavtalet. För att förstagångsbesöket ska vara ändamålsenligt behöver även acceptanskriterier upprättas. Det vill säga att verksamhetsutövaren måste veta vilka åtgärder som ska ha vidtagits av den andra aktören samt hur de ska vara utformade för att säkerhetsskyddet ska kunna anses vara tillgodosett i aktuella lokaler eller utrymmen.

Inför förstagångsbesöket behöver verksamhetsutövaren ta ställning till vilka metoder som ska användas under förstagångsbesöket, t.ex. intervjuer,

okulärbesiktning eller dokumentgranskning. Dels underlättar detta verksamhetsutövarens planering av inspektionen, dels ger det den andra aktören möjlighet att förbereda sig genom att exempelvis sammanställa nödvändig dokumentation eller identifiera lämpliga personer för intervjuer. Vidare bör verksamhetsutövaren identifiera vilka resurser, i form av personal och eventuell utrustning, som behövs för att kunna genomföra förstagångsbesöket. Det är lämpligt att föra anteckningar under förstagångsbesöket för att sedan sammanfatta och dokumentera slutsatserna efter att besöket är genomfört. Dokumentationen kan sedan användas som underlag när lokalerna ska godkännas och vid de löpande kontrollerna som ska genomföras under uppdragets gång. Om förstagångsbesöket leder till bedömningen att det föreligger brister, som gör att lokalerna eller utrymmena inte kan godkännas, bör ett återbesök göras när den andra aktören har åtgärdat bristerna.

Notera:

Särskilda undantag om godkännande av lokaler och utrymmen gäller för förfaranden som omfattar samverkan eller samarbete mellan verksamhetsutövare.

⊕ Se avsnitt 3.10.1 *Undantag vid samverkan eller samarbete mellan verksamhetsutövare*

Det finns situationer där ett förstagångsbesök inte är motiverat. Så kan vara fallet om motparten som verksamhetsutövaren avser att ingå ett säkerhetsskyddsavtal med sedan tidigare har ett pågående säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 med verksamhetsutövaren. Detta förutsätter dock att verksamhetsutövaren redan genomför kontroller av säkerhetsskyddet i de aktuella lokalerna eller utrymmena och att kraven på säkerhetsskydd är desamma i de båda förfarandena. Om det planerade säkerhetsskyddsavtalet omfattar andra lokaler eller utrymmen, eller krav på andra säkerhetsskyddsåtgärder, behöver ett nytt förstagångsbesök alltid genomföras.

⊕ *Nivåindelningen av säkerhetsskyddsavtal beskrivs i avsnitt 3.5.1.*

3.5 Säkerhetsskyddsavtalet

§ 4 kap. 3 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Syftet med ett säkerhetsskyddsavtal är att reglera de säkerhetsskyddsåtgärder som krävs när säkerhets-känslig verksamhet ska exponeras för en annan aktör. Säkerhetsskyddet får inte göras mindre omfattande i ett säkerhetsskyddsavtal än vad som följer av lag, förordning och föreskrift.

Skyldigheten att reglera säkerhetsskyddsåtgärder i ett säkerhetsskyddsavtal gäller oavsett vilken roll verksamhetsutövaren har i förhållande till den andra aktören. Detta innebär att förfarandet som föranleder krav på säkerhetsskyddsavtal kan utgöras av att verksamhetsutövaren exempelvis är leverantör likväl som beställare eller om verksamhetsutövaren upplåter sina lokaler på ett sådant sätt att säkerhets-känslig verksamhet exponeras för en annan aktör.

Ett säkerhetsskyddsavtal ska innehålla de krav på motparten som krävs för att bestämmelserna enligt 2 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen ska kunna tillgodoses. Säkerhetsskyddsåtgärder kan sorteras in i tre huvudsakliga områden: informationssäkerhet, personalsäkerhet och fysisk säkerhet. Inom dessa områden kan en mängd mer specificerade och detaljerade säkerhetsskyddsåtgärder beskrivas och regleras. Säkerhetsskyddsåtgärder ska utgöra ett system av åtgärder som verkar för ett adekvat säkerhets-skydd. Säkerhetspolisen tillhandahåller separata vägledning inom respektive åtgärdsområde.

På Säkerhetspolisens hemsida finns exempel för utformning av säkerhetsskyddsavtal. Dessa exempel är en god utgångspunkt men ska inte betraktas som slutliga och färdiga produkter. De måste istället anpassas och preciseras utifrån de specifika omständigheterna och det behov av säkerhetsskydd som krävs i varje enskilt fall. Det innebär att verksamhetsutövaren bör utveckla och konkretisera kraven i säkerhetsskydds-avtalet baserat på sin särskilda säkerhetsskydds-bedömning och de säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga. Att säkerhetsskyddet regleras och anpassas för varje förfarande utgör även en förutsättning för att motpartens säkerhetsskyddsinstruktion motsvarar säkerhetsskyddskraven på ett relevant sätt.

+ Se avsnitt 3.7 Säkerhetsskyddsinstruktion.

Ett säkerhetsskyddsavtal ska också reglera hur verksamhetsutövaren ska få kontrollera motpartens kravuppfyllnad av säkerhetsskyddsåtgärder. Det innebär att det i säkerhetsskyddsavtalet behöver regleras att verksamhetsutövaren ska ha rätt att ta del av de uppgifter, ges tillträde till de platser samt åtkomst till de informationssystem som krävs för att verksamhets-utövaren ska kunna säkerställa att kraven enligt säkerhetsskyddsavtalet är uppfyllda. Det ska vidare i säkerhetsskyddsavtalet framgå att verksamhetsutövaren har rätt att revidera avtalet om det är nödvändigt till följd av ändrade förhållanden.

Notera:

Det är centralt att kraven i säkerhetsskyddsavtalet anpassas och specificeras utifrån omständigheterna i ett givet förfarande. Även om Säkerhetspolisens exempel på säkerhetsskyddsavtal är en god utgångspunkt, är de generella och reglerar i liten utsträckning vilka faktiska åtgärder som ska vidtas. Verksamhets-utövaren bör sträva efter att uttrycka kraven så tydligt och konkret som möjligt. Ett alltför generellt skrivet säkerhetsskyddsavtal kan medföra svårigheter för den andra aktören att förstå vad kraven innebär i praktiken. Kraven riskerar därmed att bli svåra att uppfylla, vilket i sin tur kan skapa förseningar och onödiga kostnader. Det kan även bli svårare för verksamhetsutövaren att kontrollera och följa upp den andra aktörens avtals-efterlevnad om det inte är konkretiserat vilka åtgärder som behöver vidtas. Om ett krav är otydligt formulerat finns det också en risk att motparten kan argumentera för att kravet enligt avtalet är tillgodosett, även om de implementerade åtgärder är otillräckliga för att kunna tillgodose säkerhetsskyddslagens krav. Otydliga krav i säkerhetsskyddsavtalet kan innebära att brister i säkerhetsskyddet uppstår.

3.5.1 Nivåer på säkerhetsskyddsavtal

§ 7 kap. 2 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1)
om säkerhetsskydd

Ett säkerhetsskyddsavtal kan ingås på olika nivåer beroende på omständigheterna i det aktuella förfarandet. Vilken nivå på säkerhetsskyddsavtalet som är aktuell är beroende av på vilket sätt den andra aktören kommer att få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

Ett säkerhetsskyddsavtal ska ingås på någon av följande nivåer:

- **Nivå 1:** Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 ska ingås om den andra aktören *kommer att få tillgång till* säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet (konskvensnivå C eller högre) *utanför* verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt.
- **Nivå 2:** Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 2 ska ingås om den andra aktören *kommer att få tillgång till* säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet (konskvensnivå C eller högre) *inom* verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt.
- **Nivå 3:** Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 3 ska ingås om den andra aktören *kan komma att få tillgång till* säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet (konskvensnivå C eller högre) *inom* verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt.

Verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt.

Med verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt avses sådant som står under verksamhetsutövarens kontroll. Verksamhetsutövaren behöver exempelvis inte äga en byggnad för att den ska betraktas som verksamhetsutövarens från en säkerhetsskyddssynpunkt. När en verksamhetsutövare bedriver säkerhetskänslig verksamhet i en byggnad som verksamheten hyr så ska byggnaden betraktas som verksamhetsutövarens, om denne har ansvar och kontroll över säkerhetsskyddet.

Verksamhetsutövaren ska ingå ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 om motparten kommer att få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller säkerhetskänslig verksamhet utanför verksamhetsutövarens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt. Det innebär alltså att uppgifterna ska hanteras, eller att verksamheten ska bedrivas, på en plats som ligger utanför verksamhetsutövarens ordinarie säkerhetsskydd. Exempelvis då en annan aktör kommer att ta med sig säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter till sina egna lokaler för att utföra arbete, eller om en aktör ska ges fjärråtkomst till ett informationssystem av betydelse för Sveriges säkerhet.

Skillnaden mellan ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 2 och nivå 3 utgår från själva syftet med den andra aktörens deltagande i den säkerhetskänsliga verksamheten. Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 3 blir aktuellt om den andra aktörens tillgång till säkerhetskänslig verksamhet inte är en direkt nödvändighet för aktörens möjlighet att utföra sitt uppdrag, utan snarare en följd av hur verksamheten är utformad. Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 3 ska exempelvis ingås om den andra aktören inte ska ges någon direkt åtkomst till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller informationssystem av betydelse för Sveriges säkerhet, men ändå behöver befinna sig på platser där denne skulle kunna få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter genom exempelvis observation av tekniska installationer. Ett vanligt exempel på detta är när en aktör ska utföra lokalvård inom säkerhetskänslig verksamhet. I regel har sådan personal inte någon aktiv roll i den säkerhetskänsliga verksamheten men kan, till följd av sin tillgång till lokaler och utrymmen, ändå ha möjlighet att orsaka skada för Sveriges säkerhet.

Ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 2 ska däremot ingås om den andra aktörens uppdrag förutsätter tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet. Exempelvis om en konsult behöver tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter för att utföra sitt uppdrag eller om en drifttekniker ska ges åtkomst till ett informationssystem av betydelse för Sveriges säkerhet.

Trots att det normalt inte är någon större skillnad på de säkerhetsskyddskrav som åläggs motparten i säkerhetsskyddsavtal i nivå 2 respektive i nivå 3, utgör nivåindelningen ett verktyg för tillsynsmyndigheter att få kännedom om i vilken omfattning den andra aktören deltar i säkerhetskänslig verksamhet. Detta kan i sin tur utgöra underlag för myndigheternas planering av tillsynsinsatser.

3.5.2 Särskilt om nivåer på säkerhetsskyddsavtal med underleverantörer

Om en verksamhetsutövare ingår ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 med en huvudleverantör och i nästa steg godkänner att huvudleverantören kontrakterar en underleverantör som ska arbeta i huvudleverantörens lokaler gäller en särskild ordning. Verksamhetsutövaren behöver inte ingå ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 med underleverantören utan ska istället ingå ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 2 eller 3 med underleverantören. Orsaken till detta är att underleverantören endast kommer att ges tillgång till uppgifter eller verksamhet inom huvudleverantörens områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt. Underleverantören kan inte anses ha någon praktisk möjlighet att påverka säkerhetsskyddet i de lokaler eller utrymmen där uppdraget utförs. Således fyller inte de särskilda åtgärder som ska vidtas inför och under ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 någon egentlig

funktion då detta omhändertas inom ramen för säkerhetsskyddsavtalet med huvudleverantören.

Om underleverantören ska få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, eller annan säkerhetskänslig verksamhet på andra platser än inom verksamhetsutövarens eller huvudleverantörens lokaler eller områden ska ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 ingås även med underleverantören.

Nivåerna 1-3 i vad avser säkerhetsskyddsavtal ska inte förväxlas med säkerhetsklasserna 1-3 för anställning eller deltagande i säkerhetskänslig verksamhet. Vilken säkerhetsklass befattningar placerats i har inte någon betydelse för vilken nivå ett säkerhetsskyddsavtal ska ges eller vice versa. Avgörande för nivån på ett säkerhetsskyddsavtal är enbart var och på vilket sätt den andra aktören kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

3.6 Anmälan om säkerhetsskyddsavtal

§ 6 kap. 4 och 5 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

§ 7 kap. 1 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Den som har ingått ett säkerhetsskyddsavtal enligt 4 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen ska anmäla detta till både den som beslutar om placering i säkerhetsklass och till tillsynsmyndigheten. Det är verksamhetsutövaren som omfattas av anmälningsskyldigheten, inte motparten i avtalet. Anmälan ska göras på en blankett anvisad av Säkerhetspolisen och ska ske utan dröjsmål. Den som har ingått en säkerhetsskyddsöverenskommelse omfattas inte av någon motsvarande anmälningsskyldighet.

+ Se avsnitt 2.7.1 Säkerhetsskyddsöverenskommelse.

+ Blanketter och mallar finns på Säkerhetspolisens webbplats.

Notera:

Säkerhetspolisen måste ha mottagit en anmälan om att säkerhetsskyddsavtal har ingåtts innan en ansökan om registerkontroll kan genomföras för individer hos den andra aktören som ska delta i uppdraget. Det projektnamn eller unika identifierare för förfarandet som anges i anmälan måste överensstämma med det som anges på ansökan om registerkontroll.

3.7 Säkerhetsskyddsinstruktion

§ 7 kap. 7 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

En säkerhetsskyddsinstruktion ska tas fram när en verksamhetsutövare har ingått ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 med en motpart. Verksamhetsutövaren ska säkerställa att instruktionen dokumenteras men det är motparten som ska beskriva och dokumentera på vilket sätt kraven på säkerhetsskydd, i enlighet med säkerhetsskyddsavtalet, ska uppfyllas. Verksamhetsutövaren ska godkänna motpartens säkerhetsskyddsinstruktion och behöver vara väl insatt i hur säkerhetsskyddskraven ska hanteras av motparten för att kunna bedöma om kraven på säkerhetsskydd omhändertas. Verksamhetsutövaren ska dokumentera att säkerhetsskyddsinstruktionen godkänts.

För att motparten ska kunna ta fram en relevant säkerhetsskyddsinstruktion som motsvarar kraven på säkerhetsskydd, behöver verksamhetsutövaren ha anpassat säkerhetsskyddsavtalet efter uppdragets karaktär och specificerat sina krav på säkerhetsskydd. Är kraven i säkerhetsskyddsavtalet otydliga eller tvetydiga kan detta medföra svårigheter för motparten att upprätta en fullgod säkerhetsskyddsinstruktion. Verksamhetsutövaren bör om nödvändigt komplettera kraven i säkerhetsskyddsavtalet genom att tillhandahålla underlag för att motparten ska kunna ta fram

säkerhetsskyddsinstruktionen, exempelvis specifika regler för hantering och förvaring av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

I såväl säkerhetsskyddsavtalet som säkerhetsskyddsinstruktionen bör det ingå en upplysning om att kontroll av säkerhetsskyddet hos motparten får utföras av verksamhetsutövaren eller tillsynsmyndigheten.

Innehållet i säkerhetsskyddsinstruktionen är alltså en beskrivning av hur motparten avser att uppfylla verksamhetsutövarens krav på säkerhetsskydd. Avgörande för vad som ska ingå i säkerhetsskyddsinstruktionen är alltså vilka krav som ställs i säkerhetsskyddsavtalet och därför unikt för varje förfarande. Instruktionen bör exempelvis omfatta hur motpartens säkerhetsskyddsorganisation är utformad, hur internkontroll av kravuppfyllnad ska genomföras, rutiner för rapportering av säkerhetsshotande händelser och verksamhet samt säkerhetsprövning och utbildning av personal. Säkerhetsskyddsinstruktionen bör vidare omfatta vilka åtgärder inom informationssäkerhet och fysisk säkerhet som ska tillämpas samt rutiner kopplade till åtgärderna.

Under uppdragets gång kan delar av säkerhetsskyddet behöva revideras. Om säkerhetsskyddsinstruktionen behöver ändras till följd av detta ska verksamhetsutövaren även godkänna sådana förändringar.

3.8 Personalsäkerhet vid säkerhetsskyddsavtal

§ 3 kap. 3 och 4 §§ samt 4 kap. 4 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 2 kap. 2 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Endast den som har bedömts pålitlig från säkerhetsskydds synpunkt och har tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd är behörig att ta del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller få tillgång till annan säkerhetskänslig verksamhet. Detta gäller oavsett om en person är anställd hos verksamhetsutövaren själv eller hos någon annan aktör. Verksamhetsutövaren behöver därför vidta personalsäkerhetsåtgärder inför att säkerhetskänslig verksamhet ska exponeras för en annan aktör.

3.8.1 Säkerhetsprövning av motpartens ledning och övriga som deltar i uppdraget

§ 7 kap. 5 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

När en verksamhetsutövare har ingått ett säkerhetsskyddsavtal ska verksamhetsutövaren, med utgångspunkt i vad som framkommit i säkerhetsskyddsanalysen och den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen, bedöma vilka befattningar hos motparten som ska placeras i säkerhetsklass samt vilka befattningar som ska omfattas av säkerhetsprövning men inte placeras i säkerhetsklass. Verksamhetsutövaren ska upprätta en förteckning över dessa befattningar. Befattningar som vanligen kan förekomma är motpartens ledning, personal och övriga som deltar i uppdraget. En bedömning behöver dock göras i det enskilda fallet.

Med motpartens ledning bör förstås den eller de individer som ingår i organisationens verkställande ledning som tillsatts för att sköta den löpande verksamheten. Den verkställande ledningen kan till exempel bestå av funktionella chefer såsom verkställande direktör, säkerhetsskyddschef, economichef,

operativ chef, strategichef, chefer för en produkt eller tjänst eller chefer för geografiska enheter. Det är viktigt att komma ihåg att det är en befattnings tillgång till eller möjlighet att påverka den säkerhetskänsliga verksamheten som är avgörande för om individen ska genomgå säkerhetsprövning och i förekommande fall registerkontroll. Om exempelvis motpartens styrelse kan komma att ta del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller få tillgång annan säkerhetskänslig verksamhet ska även dessa individer genomgå säkerhetsprövning.

Huruvida en given befattning kan få tillgång till säkerhetskänslig verksamhet kommer skilja sig från fall till fall beroende på exempelvis hur leverantörens organisation eller leveransprocesser är utformade. Verksamhetsutövaren bör föra dialog med motparten för att utreda vilka befattningar som berörs inom ramen för ett givet förfarande. Det är viktigt att verksamhetsutövaren sedan klargör för motparten vilka befattningar som ska medges åtkomst till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

Notera:

Beslut om placering i säkerhetsklass får endast fattas om behovet av säkerhetsskydd inte kan tillgodoses på något annat sätt. Det innebär att en verksamhetsutövare nogga ska pröva om andra säkerhetsskyddsåtgärder kan vidtas i syfte att förhindra att en befattning ges tillgång till säkerhetskänslig verksamhet. Det kan röra sig om olika säkerhetsskyddsåtgärder, exempelvis begränsning av tillgången till särskilda lokaler eller system eller att individer ska ledsagas i vissa utrymmen.

Säkerhetsprövning ska ske i syfte att klarlägga om deltagaren kan antas vara lojal mot de intressen som säkerhetsskyddslagen syftar till att skydda och i övrigt är pålitlig från säkerhetssynpunkt. Säkerhetsprövning ska göras innan deltagandet i den säkerhetskänsliga verksamheten påbörjas. Verksamhetsutövaren får dessförinnan inte lämna ut säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller ge motparten tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Säkerhetsprövningen ska omfatta en grundutredning och, för deltagande i verksamhet som har placerats i säkerhetsklass, registerkontroll. För personer med befattning i säkerhetsklass 1 eller 2 ska även en särskild personutredning genomföras.

➕ För mer information, se *Vägledning i säkerhetsskydd – Personalsäkerhet*.

Efter genomförd säkerhetsprövning fattar verksamhetsutövaren beslut om huruvida den person som

prövningen gäller får delta i uppdraget. Verksamhetsutövaren bestämmer dessutom i vilken omfattning som den som har säkerhetsprovats får delta i uppdraget.

Notera:

Verksamhetsutövaren ansvarar för att säkerhetsprövning genomförs och att dessa håller tillräckligt god kvalitet. Det är dock möjligt att i säkerhetsskyddsavtalet ålägga motparten att utföra grundutredningen. Det ska betonas att det är verksamhetsutövaren som ska göra den slutgiltiga bedömningen av den prövades lämplighet att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten.

Verksamhetsutövaren behöver nogga överväga om det är lämpligt att ålägga motparten att genomföra delar av säkerhetsprövningen. Att genomföra adekvat grundutredning är någonting som kräver kompetens och erfarenhet av personalsäkerhet och säkerhetsskydd. Verksamhetsutövaren behöver i sådant fall säkerställa att motparten har tillräcklig kompetens och i övrigt förutsättningar för att kunna genomföra en grundutredning av tillräckligt god kvalitet.

En ny registerkontroll ska i regel göras för varje deltagande i uppdrag som omfattas av krav på säkerhetsskyddsavtal. Det innebär att en registerkontroll behöver göras upprepade gånger för en individ som deltar i flera olika uppdrag, även om deltagandet är placerat i samma säkerhetsklass. Det behöver finnas en registerkontroll kopplad till respektive säkerhetsskyddsavtal för att säkerställa att en person inte står utan aktiv kontroll i händelse av att registerkontrollen för ett uppdrag avslutas, samtidigt som personen fortfarande deltar i andra uppdrag. Kravet på ny registerkontroll för varje uppdrag gäller både för de personer som ska utföra uppdraget och i förekommande fall den andra aktörens ledning.

Verksamhetsutövaren ska dokumentera vilka personer i den säkerhetskänsliga verksamheten som omfattas av en säkerhetsprövning, med eller utan registerkontroll. Denna dokumentation ger verksamhetsutövaren bättre förutsättningar att leva upp till kravet om uppföljning av säkerhetsprovad personal.

Notera:

Verksamhetsutövaren ska, om det inte är uppenbart obehövligt, genomföra ett avslutande säkerhetssamtal när en persons deltagande i den säkerhetskänsliga verksamheten upphör. Kravet gäller även för personer som deltagit i verksamheten inom ramen för ett säkerhetsskyddsavtal eller en säkerhetsskyddsöverenskommelse.

3.8.2 Säkerhetsprövningen kan i vissa fall göras mindre långtgående

§ 3 kap. 3 och 4 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 7 kap. 3 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Av säkerhetsskyddslagen framgår att en säkerhetsprövning kan göras mindre långtgående om det föreligger särskilda skäl. I Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd går att läsa att detta undantag kan tillämpas vid ett säkerhetsskyddsavtal som ingåtts mellan fler än två verksamhetsutövare som omfattar samarbete eller samverkan. Detta undantag finns för att personalsäkerhetsåtgärder inte ska medföra en oproportionerlig arbetsbörda för parterna i sådana fall där upprepad säkerhetsprövning inte skulle bidra till ett ökat säkerhetsskydd.

Sådana särskilda skäl att göra säkerhetsprövningen mindre långtgående kan även föreligga vid säkerhetsskyddsavtal mellan endast två verksamhetsutövare som omfattar samverkan eller samarbete. Undantaget skulle även kunna tillämpas vid samverkan eller samarbete mellan två eller fler verksamhetsutövare som omfattas av en säkerhetsskyddsöverenskommelse.

Vid nämnda situationer kan grundutredning, registerkontroll och särskild personutredning i vissa fall underlåtas. Detta gäller dock endast under förutsättning att personen i fråga redan är föremål för en säkerhetsprövning som omfattar det aktuella samarbetet eller samverkan. För att undantaget ska kunna tillämpas måste alltså personen i fråga redan vara säkerhetsprövad med hänsyn till all den säkerhets känsliga verksamhet som personen kan få tillgång till inom ramen för samarbetet eller samverkan.

Verksamhetsutövarna behöver säkerställa att

aktuella befattningar placeras i rätt säkerhetsklass med hänsyn till befattningarnas tillgång till den sammanlagda säkerhets känsliga verksamheten denne kan få tillgång till genom förfarandet. Därför behöver verksamhetsutövarna i samråd utreda vilket deltagande i aktuell samverkan eller samarbete som ska placeras i vilken säkerhetsklass, samt vilket deltagande som föranleder krav på säkerhetsprövning utan placering i säkerhetsklass. Vidare bör verksamhetsutövarna upprätta rutiner för att följa upp att berörda verksamhetsutövare i samverkan eller samarbetet genomför en adekvat säkerhetsprövning av aktuella personer.

3.8.3 Utbildning

§ 5 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

§ 6 kap. 1 och 7 kap. 6 §§ Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Innan en person får delta i säkerhets känslig verksamhet ska verksamhetsutövaren säkerställa att personen har relevant och tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd och tillräcklig kunskap om aktuella skyddsvärden. Utbildning ska även ske regelbundet under tiden en person har tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhets känslig verksamhet. Kravet på utbildning gäller oavsett om personerna är anställda hos verksamhetsutövaren själv eller hos en annan aktör.

Verksamhetsutövaren ska tillse att innehållet i utbildningar anpassas utifrån en given befattningsfunktion och ansvar samt de skyddsvärden denne får tillgång till. Vilka utbildningar olika befattningar ska genomgå ska dokumenteras i en utbildningsplan.

+ För mer information, se Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd – Personalsäkerhet.

3.9 Tystnadsplikt

- § 8 kap. 1 och 2 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)
- § 7 kap. 9 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd
- § 19 kap. 5-8 §§ och 20 kap. 3 § brottsbalken
- § 15 kap. 6 § tredje stycket offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
- § Lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter

Tystnadsplikt gäller för den som på grund av anställning eller på annat sätt deltar eller har deltagit i säkerhetskänslig verksamhet enligt säkerhetsskyddslagen. Bestämmelsen gäller tystnadsplikt hos en enskild verksamhetsutövare. För anställda vid myndigheter gäller istället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och den tystnadsplikt som följer därav. Den som har deltagit i säkerhetskänslig verksamhet får alltså inte obehörigen föra vidare eller på annat sätt utnyttja säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Notera:

Tystnadsplikt gäller även för den som (på grund av anställning eller på något annat sätt) deltar i eller har deltagit i en tjänsteleverantörs verksamhet att på uppdrag av en myndighet endast tekniskt bearbeta eller tekniskt lagra uppgifter enligt 4 § lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter. Den tystnadsplikten gäller oavsett om uppdraget innebär att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter lämnas till tjänsteleverantören.

Tystnadsplikten kvarstår efter att deltagandet har avslutats. Den som bryter mot bestämmelserna om tystnadsplikt i säkerhetsskyddslagen kan dömas till ansvar för brott mot tystnadsplikten enligt 20 kap. 3 § brottsbalken eller för brott mot Sveriges säkerhet enligt 19 kap. brottsbalken.

Verksamhetsutövaren ska säkerställa att de personer som ska delta i uppdraget är medvetna om att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter inte får röjas, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av handlingar eller på annat sätt. Den verksamhetsutövare som ingått ett säkerhetsskyddsavtal bör se till att motparten låter den personal som ska ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet undertecknar en erinran om att de förstått innebörden av säkerhetsskyddsavtalets villkor. Straffansvaret för brott mot Sveriges säkerhet, enligt 19 kap. brottsbalken gäller dock oavsett om en sådan erinran undertecknats eller inte. Erinran utgör dock ett bevismedel om att personen intygat att denne informerats om säkerhetsskyddsavtalets villkor.

3.10 Kontroll och uppföljning

- § 4 kap. 5 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)
- § 7 kap. 8 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Ansvaret för den säkerhetskänsliga verksamheten och dess säkerhetsskydd ligger hos verksamhetsutövaren, oavsett var eller av vem verksamheten utförs. Verksamhetsutövaren ansvarar för kontroll och uppföljning av säkerhetsskyddet i den egna verksamheten och eftersom ansvaret även omfattar den säkerhetskänsliga verksamhet som exponeras för en annan aktör måste verksamhetsutövaren även kontrollera motpartens säkerhetsskydd under den tid förfarandet pågår.

Verksamhetsutövaren ska kontrollera att motparten lever upp till de krav som ställs i säkerhetsskyddsavtalet.

Om motparten inte lever upp till säkerhetsskyddsavtalet är det verksamhetsutövarens ansvar att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att kraven på säkerhetsskydd omhändertas. Förekommer uppgifter eller misstanke om brister i motpartens säkerhetsskydd är det viktigt att verksamhetsutövaren omgående kontrollerar detta och vidtar lämpliga åtgärder. Även när säkerhetsskyddet regleras på annat sätt än genom säkerhetsskyddsavtal, det vill säga genom en så kallad säkerhetsskyddsöverenskommelse, behöver verksamhetsutövaren säkerställa att motparten uppfyller kraven på säkerhetsskydd.

Tänk på att brister i säkerhetsskyddet hos motparten kan utgöra en sådan säkerhetshotande händelse eller verksamhet som verksamhetsutövaren är skyldig att anmäla till Säkerhetspolisen.

Anmälan om säkerhetshotande händelser eller verksamhet

§ 2 kap. 4 och 5 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

§ 2 kap. 15 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

En verksamhetsutövare är skyldig att skyndsamt anmäla till Säkerhetspolisen om

1. det finns skäl att anta att en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift har röjts,
2. det inträffat en IT-incident i ett informationssystem som verksamhetsutövaren är ansvarig för och som har betydelse för säkerhetskänslig verksamhet och där incidenten allvarligt kan påverka säkerheten i system, eller
3. verksamhetsutövaren får kännedom eller misstanke om någon annan för denne allvarlig säkerhetshotande verksamhet

Om verksamhetsutövaren tillhandahåller tjänster åt en annan verksamhetsutövare ska denne i samband med en anmälan enligt punkten 1 eller 2 informera och vid behov samråda med de som berörs av incidenten. Blankett för anmälan om säkerhetshotande händelser och verksamhet finns på Säkerhetspolisens webbplats.

Verksamhetsutövaren bör reglera vilka säkerhetsrelaterade händelser eller omständigheter som den andra aktören ska anmäla till verksamhetsutövaren samt på vilket sätt en sådan anmälan ska göras.

En verksamhetsutövare som har ingått ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1 ska regelbundet, på plats hos motparten, kontrollera de lokaler eller utrymmen hos motparten som omfattas av krav på säkerhetsskydd. Detta för att säkerställa att motparten har upprättat erforderliga säkerhetsskyddsåtgärder i de lokaler eller utrymmen där säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter hanteras, eller där annan säkerhetskänslig verksamhet bedrivs.

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp och kontrollera att säkerhetsskyddsavtalet är ändamålsenligt eller om det behöver revideras. Kontroller av motpartens säkerhetsskydd kan indikera om revidering av säkerhetsskyddsavtalet krävs.

Hur ofta och på vilket sätt kontroller av motpartens uppfyllnad av kraven i säkerhetsskyddsavtalet ska genomföras bör avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Om förfarandet innebär att den andra aktören får tillgång till skyddsvärden i en högre säkerhetsskyddsklass eller konsekvensnivå bör kontroller av motpartens kravuppfyllnad ske oftare.

Ett mer komplext förfarande som omfattar många dimensioner av säkerhetsskyddsåtgärder bör också föranleda att kontroller genomförs oftare.

Notera:

Verksamhetsutövaren bör upprätta en kontrollplan i vilken det framgår vad som ska kontrolleras, på vilket sätt det ska kontrolleras samt hur ofta det ska kontrolleras. En kontrollplan gör det möjligt att effektivt och ändamålsenligt kontrollera motpartens säkerhetsskydd samt minskar risken för att delar av säkerhetsskyddet glöms bort. Verksamhetsutövaren ska upprätta dokumentation över varje kontroll av motpartens säkerhetsskydd samt resultatet av kontrollerna. Dokumentationen bör förvaras hos verksamhetsutövaren.

Tillsynsmyndigheten får fatta beslut om att ta ut en sanktionsavgift av en verksamhetsutövare som åsidosatt sina skyldigheter att bland annat kontrollera säkerhetsskyddet i den egna verksamheten, kontrollera att motparten följer säkerhetsskyddsavtalet eller säkerställa att endast behöriga personer deltar i den säkerhetskänsliga verksamheten.

3.10.1 Undantag vid samverkan eller samarbete mellan verksamhetsutövare

§ 7 kap. 10 §§ Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Som tidigare har nämnts föreligger det krav på säkerhetsskyddsavtal även vid samverkan och samarbete, detta även om båda aktörerna bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Det kan dock inte alltid anses lämpligt att respektive verksamhetsutövare ska ges tillgång till uppgifter om varandras säkerhetsskyddsåtgärder i en utsträckning som vanligtvis avkrävs i samband med ett säkerhetsskyddsavtal. Till följd av detta har Säkerhetspolisen föreskrivit om särskilda undantag för kontroll av säkerhetsskyddet vid säkerhetsskyddsavtal som kan tillämpas vid förfaranden som omfattar *samverkan eller samarbete* mellan aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Verksamhetsutövaren behöver inte, vid säkerhetsskyddsavtal för samverkan och samarbete med en annan verksamhetsutövare, genom ett förstagångsbesök kontrollera motpartens lokaler och utrymmen och behöver inte heller godkänna dessa för hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Vidare behöver inte heller någon säkerhetsskyddsinstruktion upprättas av parterna. Verksamhetsutövarna behöver inte heller på plats kontrollera säkerhetsskyddet i motpartens lokaler under förfarandets gång.

Det ska tilläggas att verksamhetsutövaren fortfarande är ansvarig för att säkerhetsskyddslagens krav tillgodoses i den säkerhetskänsliga verksamheten, även om undantaget tillämpas. För att ändå kunna uppfylla sina skyldigheter bör verksamhetsutövarna i

säkerhetsskyddsavtalet reglera att respektive part ska följa upp sitt eget säkerhetsskydd inom ramen för aktuell samverkan eller samarbete. Verksamhetsutövaren ska då i sin tur kontrollera att motparten har gjort en sådan uppföljning.

3.11 Uppdragets avslutande

§ 5 kap. 20 § och 6 kap. 5 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

§ 7 kap. 9 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

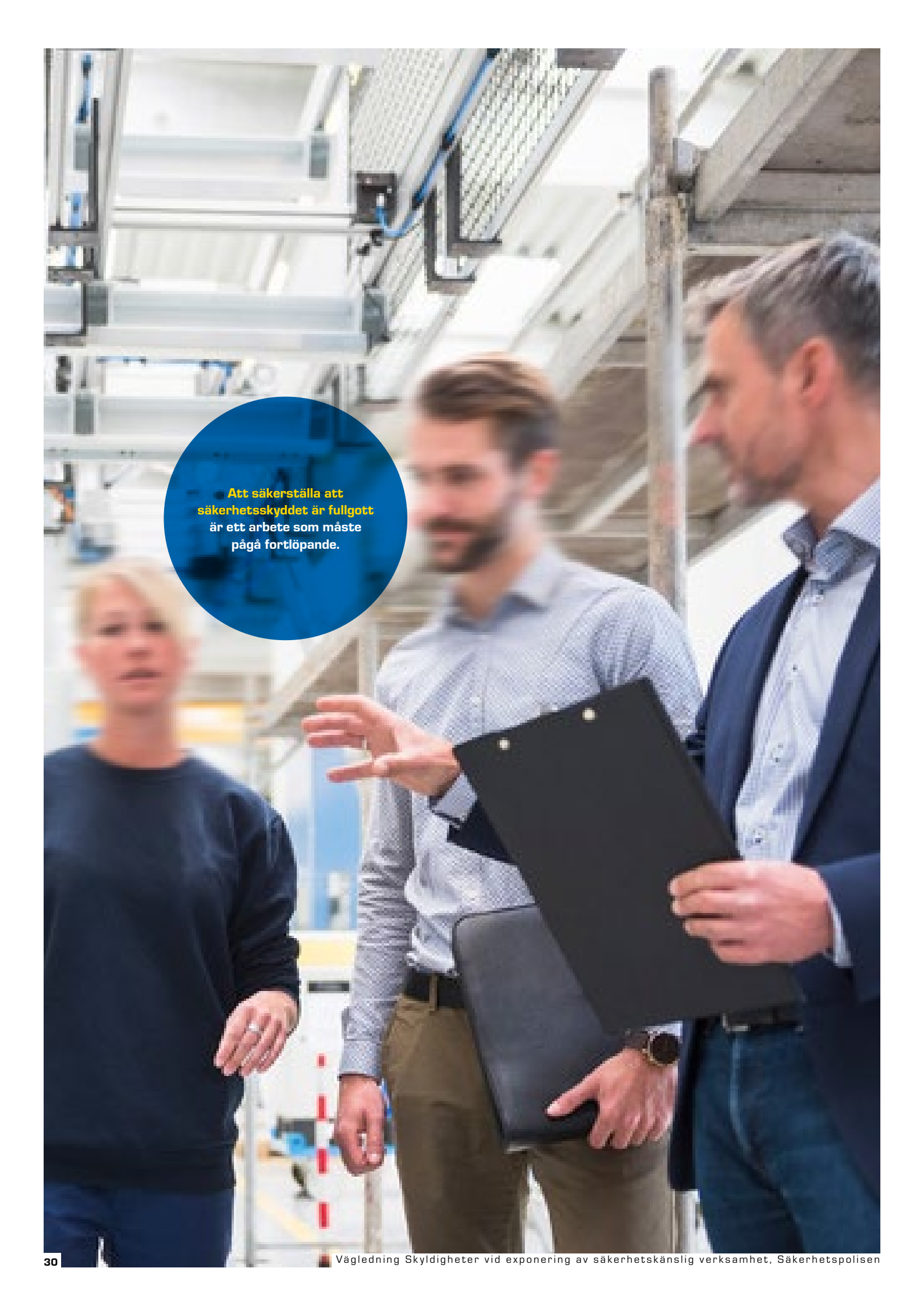
I samband med att ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal ska avslutas, ska motparten enligt verksamhetsutövarens anvisningar återlämna eller förstöra alla säkerhetsskyddsklassificerade handlingar. Verksamhetsutövaren ansvarar för att kontrollera att dessa anvisningar efterlevs.

När säkerhetsskyddsavtalet har upphört ska verksamhetsutövaren anmäla detta till tillsynsmyndigheten och den som beslutar om placering i säkerhetsklass. Därefter ska verksamhetsutövarens tillsynsmyndighet vidarebefordra detta till Säkerhetspolisen. Det är viktigt att komma ihåg att en sådan anmälan av säkerhetsskyddsavtal inte automatiskt innebär att registerkontrollerna upphör. Verksamhetsutövaren (eller den som beslutar om placering i säkerhetsklass om verksamhetsutövaren saknar rätt att själv besluta om detta) ska därför till Säkerhetspolisen skyndsamt anmäla att aktuella registerkontroller ska avslutas.

Det bör finnas rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas när ett säkerhetsskyddsavtal sägs upp. Verksamhetsutövaren kan med fördel formulera sådana rutiner i en checklista. De kan tillämpas även under uppdragets gång och när personal slutar i uppdraget. Det kan exempelvis omfatta rutiner för:

- inventering samt återlämning eller destruktion av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter
- återlämning av passerkort och nycklar
- byte av larmkoder
- avanmälan av behörigheter
- avanmälan av registerkontroller
- inventering och eventuell gallring av underlag från säkerhetsprövning
- avslutande säkerhetsprövningssamtal
- upplysning om den tystnadsplikt som gäller

Det är lämpligt att i säkerhetsskyddsavtalet reglera vem som ansvarar för att nödvändiga åtgärder genomförs och på vilket sätt dessa sker.

Att säkerställa att
säkerhetsskyddet är fullgott
är ett arbete som måste
pågå fortlöpande.

4 Ingripande i ett pågående förfarande

§ 4 kap. 12 § säkerhetsskyddslagen

Att säkerställa att säkerhetsskyddet är fullgott är ett arbete som måste pågå fortlöpande. Som tidigare nämnts är verksamhetsutövaren skyldig att, vid förändrade förutsättningar i förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal, undersöka om förändringen föranleder ett behov av att vidta åtgärder. Förändrade förutsättningar kan innebära att ett förfarande, som tidigare ansågs lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt kan komma att bedömas vara olämpligt i ett senare skede. Det kan exempelvis handla om förändrade ägarförhållanden hos motparten, betydande omvärldsförändringar eller en reviderad skyddsvärdesbedömning. Utöver att verksamhetsutövaren själv är skyldig att vidta åtgärder om ett förfarande bedöms vara olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt, har även tillsynsmyndigheterna befogenhet att agera om ett pågående förfarande kan leda till skada för Sveriges säkerhet.

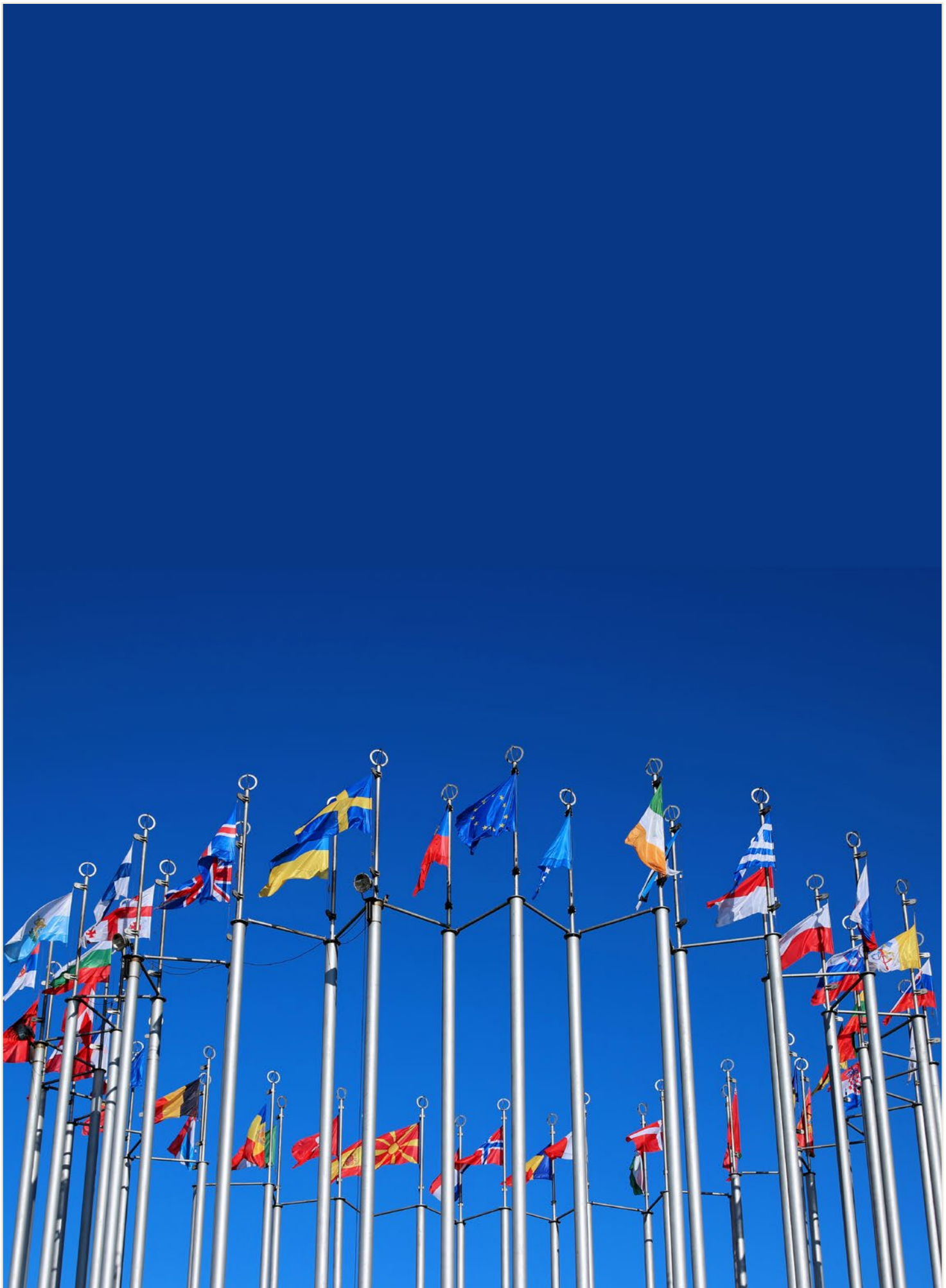
Om ett förfarande är olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga både verksamhetsutövaren och den andra aktören (motparten i säkerhetsskyddsavtalet) att vidta de åtgärder som krävs för att förhindra skada för Sveriges säkerhet. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Notera:

Möjligheten till ett sådant ingripande omfattar alla förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal enligt 4 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen, det vill säga även säkerhetsskyddsavtal som inte omfattas av skyldigheten att samråda. Möjligheten att ingripa gäller då krav på säkerhetsskyddsavtal föreligger och är inte avhängigt av att det finns ett säkerhetsskyddsavtal på plats.

Tillsynsmyndighetens mandat att besluta om förelägganden för att förhindra skada för Sveriges säkerhet i händelse av att ett pågående förfarande är olämpligt är långtgående. Förelägganden kan i praktiken omfatta krav på att vidta vilka åtgärder som helst om de bedöms nödvändiga för att förhindra skada för Sveriges säkerhet. Ett åtgärdsföreläggande skulle kunna omfatta att vissa uppgifter ska återlämnas till verksamhetsutövaren eller att verksamhetsutövaren behöver begränsa det pågående förfarandets omfattning. Det kan även omfatta mer långtgående åtgärder som att förfarandet omedelbart måste upphöra.

Ett sådant beslut om föreläggande måste vara proportionerligt. Det innebär bland annat att mer ingripande åtgärder är befogade om den potentiella skadan för Sveriges säkerhet är större. Utöver detta ska det gå att anta att ingripandet faktiskt kommer att kunna leda till att skada mildras eller förhindras.

5 Internationella säkerhetsskyddsåtaganden

- § 5 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)
- § 3 kap. 9 § och 7 kap. 1-3 samt 5 §§ säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)
- § Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till säkerhetsskyddsförordningen, punkt 6
- § 1 kap. 3 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Säkerhetskänslig verksamhet ska ges ett tillräckligt skydd, oavsett var eller av vem den utförs. Detta gäller såväl innanför som utanför Sveriges gränser. För att underlätta anlita av utländska leverantörer har Sverige bland annat ingått internationella åtaganden om säkerhetsskydd med vissa länder och mellanfolkliga organisationer. Ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande är en folkrättslig förpliktelse om säkerhetsskydd mellan Sverige och en annan stat eller mellanfolklig organisation. Förenklat kan ett sådant internationellt säkerhetsskyddsåtagande betraktas som en överenskommelse om att parterna bedömer varandras lagstiftning på säkerhetsskyddsområdet som tillräckligt likvärdiga. I händelse av att författningarna inte är helt förenliga regleras detta särskilt i åtagandet så att båda parternas krav på säkerhetsskydd kan tillgodoses och överensstämmer med annan relevant lagstiftning. Historiskt har dessa åtaganden i huvudsak varit begränsade till militärt samarbete och en stor del av de åtaganden som Sverige ingått är endast tillämpliga på denna typ av verksamhet. Verksamhetsutövaren behöver undersöka om ett givet internationellt åtagande är tillämpligt för den verksamhet som ska bedrivas. Upprättandet av nya internationella säkerhetsskyddsåtaganden och omarbeting av befintliga sådana är ett pågående arbete.

I ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande utpekas en nationell säkerhetsmyndighet (eng. National security authority, NSA). Den nationella säkerhetsmyndigheten ansvarar för att fullgöra Sveriges förpliktelser i enlighet med åtagandet. Utrikesdeparte-

mentet är nationell säkerhetsmyndighet för Sveriges säkerhetsskyddsåtaganden gentemot EU, ESA och Nato. För övriga internationella åtaganden har regeringen att besluta vilken myndighet som ska vara nationell säkerhetsmyndighet. För att identifiera vilken myndighet i Sverige som har ett givet ansvar i ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande bör verksamhetsutövaren undersöka detta i respektive avtal eller åtagande. Sveriges internationella åtaganden återfinns i den s.k. SÖ-serien på regeringens webbplats.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som ska lämnas till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation ska omfattas av ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande om det inte finns särskilda skäl för att sådana uppgifter ändå kan lämnas. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter får inte lämnas till en utländsk leverantör om inte Sverige har ingått ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd med den andra staten och leverantören därtill har godkänts genom en kontroll enligt den andra statens säkerhetsskyddslagstiftning. Bestämmelserna om krav på internationellt säkerhetsskyddsåtagande när säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska lämnas till en utländsk aktör behöver inte tillämpas förrän den första januari 2025.

- + Se p. 6 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

Notera:

Internationella säkerhetsskyddsåtaganden reglerar huvudsakligen hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, inte tillgång till annan säkerhetskänslig verksamhet.

Även om kravet på internationellt säkerhetsskyddsåtagande inte behöver tillämpas före den 1 januari 2025 måste ändå verksamhetsutövare i allt säkerhets-

skyddsarbete beakta principen om att säkerhets- skyddsklassificerade uppgifter eller i övrigt säkerhets- känslig verksamhet ska ha samma nivå av säkerhets- skydd oavsett i vilken verksamhet uppgifterna före- kommer eller var verksamheten utförs. Verksamhets- utövaren behöver i en lämplighetsprövning inför ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal beakta förekomsten av ett tillämpligt internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Detta eftersom avsaknaden av ett sådant åtagande kan medföra praktiska svårigheter att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav. Exempelvis kan det föreligga hinder att genomföra en adekvat och ändamålsenlig säkerhetsprövning av utländsk personal.

⊕ *Se Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd – Personalsäkerhet.*

En verksamhetsutövare bör beakta förekomsten av internationella säkerhetsskyddsåtaganden vid förfä-

randen med utländska aktörer som förväntas fortgå efter den första januari 2025, det vill säga efter att övergångsbestämmelsen upphört att gälla. Om Sverige inte har ingått ett internationellt åtagande om säkerhets- skydd med det aktuella landet får säkerhetsskydds- klassificerade uppgifter inte längre lämnas till den utländska aktören, oavsett om uppdraget inleddes innan detta datum. Observera att detta gäller även om den utländska aktören tar del av säkerhetsskyddsklas- sificerade uppgifter i Sverige, uppgifterna behöver alltså inte skickas utomlands för att de ska anses ha lämnats till den utländska aktören.

Notera:

Av 6 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen framgår att skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal inte gäller vid statliga myndigheters avtal, samverkan eller samarbete med en annan stat än Sverige eller en mellanfolklig organisation, under förutsättning att säkerhetsskyddet ändå kan tillgodoses. Förekomsten av ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd kan vara en sådan förutsättning som avses i undan- tagsbestämmelsen. Observera att undantaget endast gäller en utländsk stat eller mellanfolklig organisation. Undantaget omfattar alltså inte utländska leverantörer.

5.1 Vad regleras i ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande?

Varje internationellt säkerhetsskyddsåtagande är unikt och utformat utifrån parternas lagstiftning och behov. Nedan redogörs för några punkter som brukar vara gemensamma för internationella säkerhetsskyddsåtaganden.

5.1.1 Hantering och stöd om säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts

Gemensamt för många internationella säkerhetsskyddsåtaganden är att de reglerar procedurer vid ett eventuellt röjande av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som härrör från det andra landet. Exempelvis brukar det finnas reglering av anmälningsskyldighet om en uppgift kan antas vara röjd och vilka åtgärder som ska vidtas och vilket stöd som ska ges i händelse av ett sådant röjande.

5.1.2 Säkerhetsintyg

Vid anlitan av utländsk personal kan det vara svårt att genomföra en ändamålsenlig säkerhetsprövning. Därför brukar det i ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande regleras att parterna ska bistå varandra med säkerhetsintyg (eng. personnel security clearance). Ett säkerhetsintyg innebär att behörig företrädare i ett land intygar att en person med hemvist i det landet har genomgått och godkänts i en säkerhetsprövning. Det bör dock betonas att en person som ska delta i säkerhetskänslig verksamhet, trots att ett säkerhetsintyg utfärdats, fortfarande måste genomgå en säkerhetsprövning i enlighet med den svenska säkerhetsskyddslagstiftningen.

Det är Regeringskansliet som i Sverige beslutar om registerkontroll och utfärdar sådana säkerhetsintyg för svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige som ska ta del av ett annat lands säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, exempelvis vid

myndighetssamverkan mellan länderna. Om det dock rör ett ärende om säkerhetsintyg för personal hos en svensk leverantör som ska ta del av ett annat lands säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter är det istället Försvarets materielverk som beslutar om registerkontroll och utfärdar säkerhetsintyg.

5.1.3 Säkerhetsgodkännande av verksamhetsställe

I ett internationellt säkerhetsskyddsåtagande brukar det även regleras att parterna ska utfärda säkerhetsgodkännanden av verksamhetsställen, ibland kallat säkerhetsklarering (eng. facility security clearance). Ett sådant godkännande kan utfärdas om en verksamhetsutövare ska ingå ett säkerhetsskyddsavtal med en utländsk aktör där den utländska aktören ska hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i sina lokaler i utlandet. Kortfattat innebär detta att en utpekad myndighet i leverantörens hemland kontrollerar att leverantörens lokaler uppfyller kraven på säkerhetsskydd och intygar att lokalerna uppfyller kraven för hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i en given nivå. För Sveriges räkning är det Försvarets materielverk som utfärdar sådana säkerhetsgodkännanden för svenska leverantörer.

Notera:

Om det i ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd förekommer bestämmelser om säkerhetsskydd som avviker från Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd, ska bestämmelserna i åtagandet ha företräde. Detta under förutsättning att bestämmelserna i åtagandet inte strider mot en bestämmelse i svensk lag eller förordning.

An aerial photograph of a city, likely Stockholm, showing a dense urban landscape with various buildings, streets, and a river. A large blue circle is superimposed on the upper half of the image, containing white text.

Inför att säkerhetskänslig verksamhet ska överlåtas behöver åtgärder vidtas för att förhindra att överlåtelsen kan orsaka skada för Sveriges säkerhet.

6 Överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

Säkerhetskänslig verksamhet kan exponeras för utomstående aktörer även genom andra förfaranden än vid en upphandling, ett avtal eller samverkan och samarbete. Det kan också vara frågan om en överlåtelse av den säkerhetskänsliga verksamheten.

En överlåtelse är en övergång av äganderätt från en juridisk eller fysisk person till en annan, genom exempelvis försäljning, byte eller gåva. En överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet innebär kortfattat att nya juridiska eller fysiska personer kommer att få tillgång till, eller i olika grad möjlighet att kontrollera, verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet. En verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet till någon annan är därför skyldig att vidta vissa åtgärder inför överlåtelsen.

Ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal som senare bedöms vara olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt kan i vissa fall justeras eller avbrytas

för att förhindra eller begränsa skada. En överlåtelse däremot kan innebära att ansvaret för den säkerhetskänsliga verksamheten helt övergår till den nya ägaren. Om en överlåtelse i efterhand bedöms vara skadlig för Sveriges säkerhet kan möjligheterna att ingripa vara mer begränsade. Verksamhetsutövaren är därför skyldig att säkerställa att en planerad överlåtelse av den säkerhetskänsliga verksamheten inte är olämplig från säkerhetsskyddssynpunkt.

Notera:

Om den tilltänkta förvärvaren vid exempelvis förhandlingar inför överlåtelse behöver ges tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet, ska verksamhetsutövaren dessförinnan ingå ett säkerhetsskyddsavtal eller en säkerhetsskyddsöverenskommelse med förvärvaren.

6.1 Vilka överlåtelser regleras i säkerhetsskyddslagen?

§ 4 kap. 13 och 15 §§ tredje stycket säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 6 kap. 3 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Den som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet, eller egendom av betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktigande internationellt säkerhetsskyddsåtagande, ska göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning och ska samråda med sin tillsynsmyndighet. Utöver detta regleras även överlåtelser av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet. Bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen kan träffa såväl inkråms- som aktieöverlåtelser.

Skyldigheten att vidta dessa åtgärder inför en överlåtelse gäller oavsett verksamhetens konsekvensnivå eller uppgifternas säkerhetsskyddsklass.

6.1.1 Överlåtelse av verksamhet - inkråmsöverlåtelse

En överlåtelse av hela eller delar av säkerhetskänslig verksamhet, egendom av betydelse för Sveriges säkerhet eller ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd är en så kallad inkråmsöverlåtelse. Såvida inte överlåtelser görs genom en aktie eller andelsöverlåtelse. Det kan exempelvis avse överlåtelse av innovationer, maskiner eller annan utrustning av betydelse för Sveriges säkerhet, det vill säga sådant som inom säkerhetsskydd benämns skyddsvärden.

⊕ Se 2 kap. 3 § Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2022:1).

Bestämmelserna om överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom gäller inte för överlåtelser av fast egendom. Utöver detta finns i säkerhetsskyddsförordningen undantag för specifika överlåtelssituationer.

⊕ Se 6 kap. 3 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

6.1.2 Överlåtelser av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet

Utöver inkråmsöverlåtelser regleras även överlåtelser av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet. Vid en aktie- eller andelsöverlåtelse är det som utgångspunkt ägarförhållandena som förändras, medan den övriga verksamheten kan förbli oförändrad.

En aktie- eller andelsöverlåtelse omfattas av skyldigheterna i säkerhetsskyddslagen oavsett hur stor andel som ska överlåtas. Bestämmelsen träffar även överlåtelser av enstaka aktier i ett aktiebolag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Samrådsskyldigheten gäller även om den tilltänkta överlåtelser inte resulterar i någon förändring av vem eller vilka som ytterst kontrollerar den säkerhetskänsliga verksamheten. En omorganisering genom vilken exempelvis verksamheten i ett dotterbolag överläts till ett annat dotterbolag omfattas också av samrådsskyldigheten.

⊕ Se avsnitt 6.3 Samråd inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom.

Aktier i aktiebolag som är publika enligt aktiebolagslagen (2005:551) är undantagna bestämmelserna om aktieöverlåtelser enligt säkerhetsskyddslagen. Samtliga börsnoterade aktiebolag är publika aktiebolag. Om ägarna till ett privat bolag har planer på att börsnotera ett bolag, och som ett led i verkställandet av detta omkategoriserar bolaget från ett privat till ett publikt bolag, kan själva omkategoriseringen anses utgöra en del i överlåtelseförandet. Överlåtelseförandet har i sådant fall inletts då bolaget fortfarande var ett privat aktiebolag, vilket i sin tur innebär att undantaget för publika aktiebolag inte är tillämpligt.

6.2 Åtgärder inför överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

§ 4 kap. 13-15 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Den som avser att genomföra en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet eller egendom av betydelse för Sverige säkerhet eller ett förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd ska göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning, lämplighetsprövning och samråda med sin tillsynsmyndighet.

Notera:

Kravet på att göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning enligt avsnitt 6.2.1 och 6.2.2 gäller inte för den som avser att överlåta aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet. Detta eftersom en aktie- eller andelsägare inte alltid kan förväntas ha tillräcklig kunskap om den säkerhetskänsliga verksamheten. Däremot ska den som avser att överlåta aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet samråda med tillsynsmyndigheten.

6.2.1 Särskild säkerhetsskyddsbedömning inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

§ 4 kap. 14 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 2 kap. 13 § Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Likt inför förfaranden med krav på säkerhetsskyddsavtal ska en verksamhetsutövare som avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom göra en särskild säkerhetsskyddsbedömning. Den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen ska dokumenteras.

Verksamhetsutövaren ska i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen beskriva,

1. vilka skyddsvärden som kan komma att påverkas av förfarandet och på vilket sätt,
2. vilka säkerhetshot som föreligger mot de påverkade skyddsvärdena och den säkerhetskänsliga verksamheten i stort,
3. vilka sårbarheter som föreligger för de påverkade skyddsvärdena och den säkerhetskänsliga verksamheten i stort samt hur sårbarheterna påverkas av förfarandet, och
4. vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga som en följd av förfarandet.

En särskild säkerhetsskyddsbedömning liknar i många delar en säkerhetsskyddsanalys och kan därför följa samma tillvägagångssätt.

⊕ För mer information, se Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd - Säkerhetsskyddsanalys.

Det är viktigt att tänka på att i en särskild säkerhetsskyddsbedömning inför en överlåtelse inte endast inkludera den verksamhet och de skyddsvärden som är föremål för själva överlåtelsen. Om en verksamhetsutövare avser att överlåta delar av den säkerhetskänsliga verksamheten behöver den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen även omfatta hur den kvarvarande säkerhetskänsliga verksamheten påverkas av förfarandet. Om en verksamhetsutövare som exempelvis ska överlåta vissa skyddsvärden denne är beroende av från ett tillgänglighetsperspektiv, behöver den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen även omfatta hur verksamhetsutövaren avser att tillgodose behovet av det aktuella skyddsvärdets tillgänglighet efter att det överlåtit.

6.2.2 Lämplighetsprövning inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

§ 4 kap. 14 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Verksamhetsutövaren ska, med utgångspunkt i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och övriga relevanta omständigheter, pröva om överlåtelsen är lämplig från säkerhetsskyddssynpunkt. Om lämplighetsprövningen leder till bedömningen att överlåtelsen är olämplig från säkerhetsskyddssynpunkt får den inte genomföras.

En lämplighetsprövning vid en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom kommer att till stor del likna en lämplighetsprövning inför ett säkerhetsskyddsavtal. Vilka frågor som behöver beaktas i en lämplighetsprövning kommer även inför en överlåtelse att variera eftersom olika överlåtelser kommer att ha olika förutsättningar. Lämplighetsprövningen behöver dock omfatta en bedömning av om den andra aktören är så tillförlitlig som krävs för att få förvärva den säkerhetskänsliga verksamheten.

⊕ För mer vägledning i lämplighetsprövning, se avsnitt 7 Lämplighetsprövning.

6.3 Samråd inför överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

§ 4 kap. 15 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Om verksamhetsutövarens lämplighetsprövning leder till bedömningen att överlåtelsen inte är olämplig från säkerhetsskyddssynpunkt, ska överlåtaren samråda med sin tillsynsmyndighet. Skyldigheten att samråda gäller, till skillnad från kravet på särskild säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning, såväl inför överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom som överlåtelser av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet.

+ Tillsynsmyndigheternas tillsynsområden finns beskrivna i 8 kap. 1 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:585).

En överlåtelse får inte genomföras innan tillsynsmyndigheten har beslutat avsluta samrådet utan krav på vidare åtgärder.

Tillsynsmyndigheten kommer i samrådet att, utifrån insänt samrådsunderlag och annan relevant information, göra en bedömning av om överlåtelsen kan vara olämplig att genomföra.

I det fall tillsynsmyndigheten bedömer att syftet med samrådet är uppfyllt, och att verksamhetsutövaren kan gå vidare med överlåtelsen, avslutar tillsynsmyndigheten ärendet utan krav på vidare åtgärder.

Tillsynsmyndigheten kan även komma fram till att överlåtelsen i dess planerade form medför behov av att vidta ytterligare åtgärder. Tillsynsmyndigheten kommer då att undersöka om överlåtelsen kan begränsas på något sätt för att inte vara olämplig. Tillsynsmyndigheten får även förelägga överlåtaren att vidta åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter enligt säkerhetsskyddslagstiftningen.

Om överlåtaren inte vidtar de åtgärder tillsynsmyndigheten förelagt om, eller om det saknas möjlighet att vidta åtgärder för att överlåtelsen inte ska vara olämplig, kan tillsynsmyndigheten besluta att överlåtelsen inte får genomföras genom att meddela ett förbud.

6.3.1 Anmälan om samråd inför överlåtelser

§ 4 kap. 13, 15 och 16 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

§ 7 kap. 13 och 14 §§ Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd

Överlåtaren ska anmäla behovet av samråd till tillsynsmyndigheten. Detta görs vanligen på en av tillsynsmyndigheten anvisad blankett. Informationen som ska bifogas skiljer sig åt beroende på om samrådet avser en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom respektive en överlåtelse av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet.

+ Se avsnitt 6.3.1.1 och 6.3.1.2.

Om överlåtaren inte inleder ett samråd, trots att det föreligger en skyldighet att göra det, får tillsynsmyndigheten inleda samrådet.

Notera:

Det är överlåtaren som ska samråda med tillsynsmyndigheten inför överlåtelsen. Det innebär att det inför en aktie- eller andelsöverlåtelse är aktie- eller andelsägaren med avsikt att överlåta som är skyldig att samråda, inte verksamhetsutövaren.

En samrådsanmälan ska vara undertecknad av överlåtaren, behörig ställföreträdare för denna eller ombud med fullmakt.

Notera:

Om överlåtaren ska låta ombud hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter behöver ett säkerhetsskyddsavtal, eller en säkerhetsskyddsöverenskommelse ingås med ombudet.

Överlåtaren behöver även säkerställa att korrespondens med tillsynsmyndigheten sker i enlighet med säkerhetsskyddslagstiftningens krav på informations-säkerhet.

6.3.1.1 Samrådsunderlag vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och viss egendom

Vid en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom ska överlåtaren till anmälan om samråd bifoga en beskrivning av den avsedda överlåtelsen tillsammans med verksamhetsutövarens särskilda säkerhetsskyddsbedömning och lämplighetsprövning, inklusive information om förvärvaren och dennas ägarstruktur.

Det är viktigt att den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen och lämplighetsprövningen är upprättade på ett sådant sätt att tillsynsmyndigheten kan bedöma underlaget. Detta innebär exempelvis att överlåtaren kan komma att behöva förtydliga underlaget för tillsynsmyndigheten, exempelvis innebörden av eventuella förkortningar och särskilda facktermer som tillsynsmyndigheten inte kan förväntas känna till. Överlåtaren behöver på ett tydligt och utförligt sätt, redovisa de analyser och bedömningar som ligger till grund för slutsatserna för att tillsynsmyndigheten ska kunna pröva samrådsärendet.

6.3.1.2 Samrådsunderlag vid överlåtelser av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet

Vid en överlåtelse av aktier eller andelar i säkerhetskänslig verksamhet ska överlåtaren till anmälan om samråd bifoga information om verksamhetsutövaren, inklusive organisationsnummer och kontaktuppgifter. Det ska även bifogas en beskrivning av den avsedda överlåtelserna inklusive information om förvärvaren och, om förvärvaren är en juridisk person, dennas ägarstruktur.

6.3.2 Ogiltighet och förbud i efterhand

§ 4 kap. 18 och 19 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585)

En överlåtelse som har genomförts i strid med ett förbud är ogiltig. Ogiltigheten inträder automatiskt och kräver ingen särskild ogiltighetstalan. Ogiltighet är civilrättslig konsekvens som innebär att ett avtal eller avtalsvillkor inte kan göras gällande. Om ett avtal

är ogiltigt är utgångspunkten att parterna inte är skyldiga att fullgöra sina åtaganden och att eventuella prestationer (t.ex. betalning av köpeskilling och överlämnande av egendom eller aktiebrev) som redan hunnit ske ska återbäras.

Om en överlåtelse har genomförts utan att ha föregåtts av ett samråd, och om förutsättningarna för ett förbud är uppfyllda, får tillsynsmyndigheten i efterhand besluta om att överlåtelserna ska förbjudas. Om ett sådant förbud i efterhand beslutats är överlåtelserna ogiltiga.

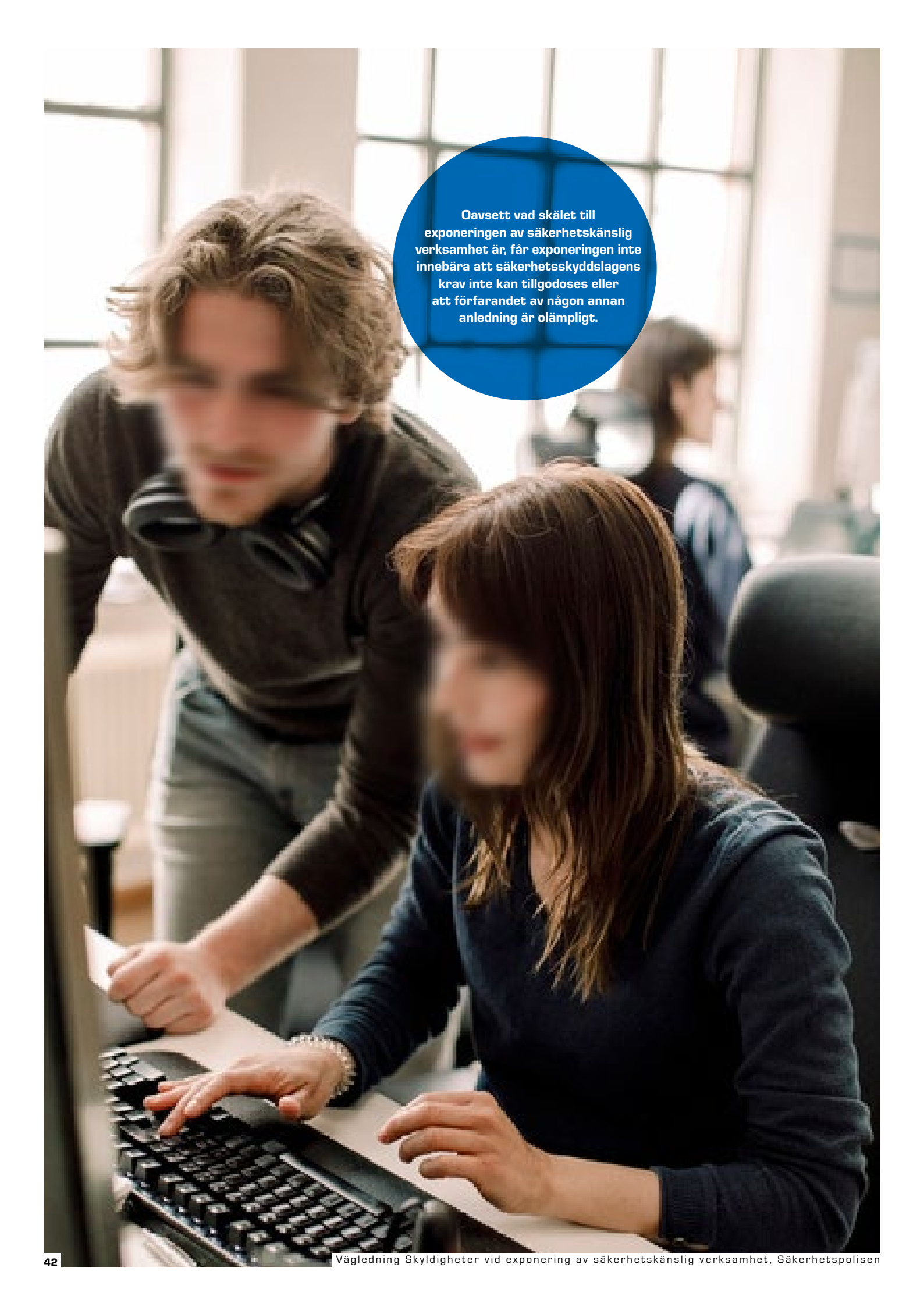
Om en överlåtelse är ogiltig får tillsynsmyndigheten förelägga både överlåtaren och förvärvaren att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra skada för Sveriges säkerhet. Det saknas någon egentlig begränsning av vad ett sådant föreläggande får omfatta, förutsatt att åtgärderna är proportionerliga och kan antas förhindra eller begränsa skada för Sveriges säkerhet.

6.4 Uppllysning om att säkerhetsskyddslagen gäller

§ 4 kap. 20 § säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Om en verksamhetsutövare avser att överlåta en del av, eller hela den säkerhetskänsliga verksamheten är verksamhetsutövaren skyldig att upplysa förvärvaren

att säkerhetsskyddslagen gäller för verksamheten. I samband med uppllysningen ska verksamhetsutövaren informera förvärvaren om de skyldigheter som åligger den som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Oavsett vad skälet till exponeringen av säkerhetskänslig verksamhet är, får exponeringen inte innebära att säkerhetsskyddslagens krav inte kan tillgodoses eller att förfarandet av någon annan anledning är olämpligt.

7 Lämplighetsprövning

En verksamhetsutövare som avser att genomföra ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal, eller avser att överlåta säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom ska innan förfarandet inleds, pröva om det är lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt (lämplighetsprövning). Lämplighetsprövningen ska till stora delar baseras på vad som framkommit i den särskilda säkerhetsskyddsbedömningen. En väl genomförd särskild säkerhetsskyddsbedömning är därför en förutsättning för en fullgod lämplighetsprövning.

Motiven för att ge en utomstående aktör tillgång till säkerhetskänslig verksamhet kan vara olika. Inte sällan är det effektivitets- eller besparingsskäl som är skäl för att exempelvis utkontraktera delar av en verksamhet. Det kan även vara en följd av att verksamhetsutövaren saknar den kompetens eller de resurser som krävs för att utföra en arbetsuppgift. Det kan också vara en följd av någon annan anledning, exempelvis en försäljning av verksamheten eller en lagstadgad skyldighet att samverka. Oavsett vad skälet till exponeringen av säkerhetskänslig verksam-

het är, får exponeringen inte innebära att säkerhetsskyddslagets krav inte kan tillgodoses eller att förfarandet av någon annan anledning är olämpligt. Verksamhetsutövaren ska därför, med utgångspunkt i den särskilda säkerhetsprövningen och övriga omständigheter, bedöma om det planerade förfarandet är lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt. Om lämplighetsprövningen leder till bedömningen att förfarandet är olämpligt får förfarandet inte inledas.

Vad som ska beaktas vid en lämplighetsprövning kan variera från fall till fall. Detta eftersom förutsättningarna för olika förfaranden kan vara väldigt olika. Förutsättningarna för ett förfarande med krav på säkerhetsskyddsavtal där en annan aktör ska ges åtkomst till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter är sannolikt andra än vid en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. Trots detta finns gemensamma beröringspunkter som bör beaktas oavsett förfarandets art. Nedan ges exempel på sådant verksamhetsutövaren bör undersöka vid en lämplighetsprövning.

7.1 Skyddsvärdens art och omfattning

Lämplighetsprövningen ska utgå från de skyddsvärden som kan komma att exponeras för den andra aktören. Generellt går det att säga att ju högre säkerhetsskyddsklass eller konsekvensnivå skyddsvärdena indelats i, desto mer restriktiv bör verksamhetsutövaren vara i fråga om att exponera dem för en utomstående aktör. Det är från säkerhetsskyddssynpunkt i regel säkrare att undvika exponering av sina skyddsvärden. Därför bör verksamhetsutövaren särskilt överväga om behovet av att exponera sina skyddsvärden står i paritet med de sårbarheter en exponering kan medföra. Verksamhetsutövaren bör utreda om syftet med förfarandet kan motivera att säkerhetskänslig verksamhet ska exponeras för en utomstående aktör. Det bör alltid undersökas om det är möjligt och proportionerligt att upprätta en egen förmåga att utföra en tjänst innan säkerhetskänslig verksamhet exponeras för en annan aktör. Sveriges säkerhet är ett mycket tungt vägande allmänt intresse som ofta behöver ges företräde framför andra intressen.

Om exponering av säkerhetskänslig verksamhet ska ske behöver verksamhetsutövaren se till att begränsa exponeringen så att den andra aktören endast kan få tillgång till de skyddsvärden som krävs för att utföra uppdraget. Detta är en grundtanke som gäller för säkerhetsskydd generellt. Exempelvis är en individ endast behörig att ta del av sådant som denne behöver för sitt arbete. Verksamhetsutövaren behöver därför undersöka om det finns åtgärder eller förändringar som kan göras för att minimera exponeringen av skyddsvärden. Går det exempelvis att genom behörighetsstyrning eller sektionering begränsa den andra aktörens tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet? Detta kan komma att kräva anpassningar av verksamheten genom exempelvis separation av informationssystem eller genom att fysiskt flytta skyddsvärden från ett utrymme till ett annat. Den utomstående ska inte ges mer åtkomst än vad som är absolut nödvändigt.

Det är generellt förknippat med sårbarheter att ge

en annan aktör tillgång till säkerhetskänslig verksamhet utanför verksamhetsutövarens lokaler. Detta bland annat eftersom exponering av verksamheten sker på fler och nya platser samt att uppföljning och kontroll kan försvåras. Det är viktigt att undersöka om det finns möjligheter att genomföra det planerade förfarandet, på ett från säkerhetsskyddssynpunkt, lämpligare sätt. Exempelvis behöver verksamhetsutövaren, inför ett säkerhetsskyddsavtal i nivå 1, noga överväga om det är nödvändigt att tillgången till säkerhetskänslig verksamhet ges utanför de egna lokalerna eller om arbetet kan bedrivas inom verksamhetsutövarens lokaler, där förutsättningarna för ett fullgott säkerhetsskydd kan vara bättre.

Verksamhetsutövaren bör vidare beakta om ett planerat förfarande kan medföra att verksamheten hamnar i en oacceptabel beroendeställning till en utomstående aktör. Om säkerhetskänslig verksamhet exempelvis är beroende av ett informationssystem bör det övervägas om det är lämpligt att förlita sig på en leverantör för exempelvis drift och underhåll av systemet. Verksamhetsutövaren bör undersöka behovet av redundans i händelse av att leverantören inte längre kan eller vill fullgöra de tjänster eller den varuleverans som parterna har avtalat om. Avbrott i leverans behöver inte nödvändigtvis vara en följd av exempelvis sabotage. En leverantör kan också av någon annan anledning sluta fullgöra sina skyldigheter gentemot verksamhetsutövaren, exempelvis i händelse av konkurs eller avtalsbrott. Sådana situationer går vanligen inte att förhindra genom att vidta ytterligare säkerhetsskyddsåtgärder. Utöver detta är det också

viktigt att undersöka om leverantören kommer att kunna leverera även under påfrestande förhållanden eller vid förändringar i omvärldsläget. Frågan om beroendeställning bör beaktas särskilt vid nyttjandet av utländska leverantörer då exempelvis den säkerhetspolitiska situationen snabbt kan förändras vilket kan resultera i att leveranser från utländska leverantörer försvåras eller omöjliggörs.

Verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder för att säkerställa kontinuitet i informationssystem som är av betydelse för Sveriges säkerhet från riktighets- eller tillgänglighetssynpunkt.

⊕ 4 kap. 32 § *Säkerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2022:1) om säkerhetsskydd.*

Verksamhetsutövaren behöver undersöka om ett planerat förfarande tillgodoser behovet av kontinuitet. Verksamhetsutövaren bör exempelvis undersöka om denne själv kan utföra en tjänst, eller om andra aktörer kan anlitas, i händelse av att den ursprungliga leverantören inte längre kan fullgöra sitt uppdrag.

En beroendeställning torde i huvudsak kunna uppstå gentemot en aktör vid avtal om varor eller tjänster men skulle också kunna vara en följd av en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet. Om en verksamhetsutövare exempelvis avser att överlåta den del av verksamheten som utför drift och underhåll inom säkerhetskänslig verksamhet behöver verksamhetsutövaren sannolikt tillgodose detta behov genom att i samband med överlåtelsen anlita en utomstående aktör för att utföra detta arbete. Beroenden till andra aktörer är alltså någonting som behöver beaktas även inför en överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet eller viss egendom.

7.2 Möjligheten att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav

För att ett förfarande ska vara lämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt behöver säkerhetsskyddslagens krav kunna tillgodoses. Detta innebär att verksamhetsutövaren behöver undersöka om det finns tillräckliga förutsättningar för att säkerhetsskyddslagens krav ska kunna tillgodoses inom ramen för det planerade förfarandet. Om det av någon anledning inte går att vidta tillräckliga åtgärder för att tillgodose säkerhetsskyddslagens krav är ett förfarande olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt och bör inte genomföras.

Det skulle exempelvis kunna vara en följd av att den andra aktören har sitt säte och sin personal i ett land där det inte är möjligt att genomföra en ändamålsenlig säkerhetsprövning av de som ska delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. Ett annat exempel är om säkerhetskänslig verksamhet ska bedrivas på en plats där det av praktiska skäl inte är möjligt att upprätta tillräckliga fördröjande, försvårande eller hanterande åtgärder för att tillgodose kraven på fysisk säkerhet.

7.3 Den andra aktörens tillförlitlighet

Det är i många avseenden viktigt att veta vem man gör affärer med. Detta är dock särskilt viktigt om man ska ge en annan aktör tillgång till säkerhetskänslig verksamhet. Leverantörer och företag kan exempelvis utnyttjas av en antagonist för att inhämta information eller på andra sätt orsaka skada på verksamheten som i sin tur kan medföra skada för Sveriges säkerhet. Lämplighetsprövningen ska därför innefatta en bedömning av om den andra aktören är så tillförlitlig som krävs för att ges tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. Denna aktörsbedömning ska inte förväxlas med den säkerhetsprövning som ska göras av personer som ska delta i säkerhetskänslig verksamhet, även om de olika bedömningarna till del liknar varandra. Bedömningen av den andra aktörens tillförlitlighet i en lämplighetsprövning avser motparten i säkerhetsskyddsavtalet eller förvärvaren i en överlåtelse.

Notera:

Vid lämplighetsprövningen inför ett säkerhetsskyddsavtal behöver verksamhetsutövaren utreda om det är lämpligt att tillåta anlåtande av underleverantörer. Om en leverantör har för avsikt att använda underleverantörer ska verksamhetsutövaren även bedöma om underleverantörerna är tillräckligt tillförlitliga från säkerhetsskyddssynpunkt.

Verksamhetsutövaren behöver undersöka om det över huvud taget finns någon möjlighet att bedöma den andra aktörens tillförlitlighet. Är det en etablerad aktör med transparent ägarstruktur eller är det en sedan tidigare okänd aktör för vilken ägarförhållanden inte går att klarlägga? Avsaknaden av information som indikerar att aktören är olämplig ska inte förväxlas med att aktören är tillförlitlig. Ett förfarande skulle kunna vara olämpligt just för att det saknas möjlighet att bedöma den andra aktörens tillförlitlighet från säkerhetsskyddssynpunkt.

En prövning av en aktörs tillförlitlighet bör omfatta utredning av eventuella kopplingar till främmande makt. Vissa kopplingar kan vara av sådan art att det inte är lämpligt att aktören i fråga ges tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. En leverantör som exempelvis fungerar som en bulvan för en stat med

antagonistiska intressen bör exempelvis aldrig anses tillräckligt tillförlitlig i ett säkerhetsskyddshänseende. Även om en aktör inte direkt företräder främmande makts intressen kan aktören ha sårbarheter som kan utnyttjas av en antagonist för att förmå aktören att exempelvis obehörigen lämna ut säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller orsaka annan skada. Det kan vara så att aktören har sitt säte eller betydande produktionstillgångar i ett land vilket medför att staten kan utöva (lagliga eller olagliga) påtryckningar mot aktören. Det kan exempelvis vara en följd av lagstiftning som tvingar företag att samarbeta med eller lämna ut information till statliga institutioner. Det är alltså inte endast en fråga om huruvida den andra aktören aktivt företräder antagonistiska intressen. Det är också en fråga om förekomsten av sårbarheter som kan utnyttjas av en antagonist. En aktör kan även vara olämplig utan att det finns kopplingar till främmande makt. Verksamhetsutövaren bör även beakta om den andra aktören har varit delaktig i brottsliga handlingar eller i övrigt kan antas ha kopplingar till exempelvis kriminella nätverk som skulle kunna påverka aktörens tillförlitlighet.

Vidare bör verksamhetsutövaren undersöka om det finns någon anledning att anta att den andra aktören kan komma att åsidosätta sina skyldigheter enligt säkerhetsskyddslagen eller ett säkerhetsskyddsavtal. Om det finns uppgifter om att den andra aktören exempelvis tidigare har brustit i sina åtaganden i enlighet med ett säkerhetsskyddsavtal kan det finnas anledning att överväga om det är lämpligt att låta denne få tillgång till den säkerhetskänsliga verksamheten. En aktör som har en historia av allvarliga eller systematiska brister i säkerhetsskyddshänseende kan vara olämplig att ges tillgång till säkerhetskänslig verksamhet.

Det är även viktigt att komma ihåg att företag och organisationer inte sällan ägs av någon annan än den man gör affärer med, ofta i flera led. Den slutgiltiga ägaren eller en verklig huvudman kan vara någon helt annan än motparten i avtalet. Exempelvis kan ett tillsynes svenskt företag ha utländska ägare med potentiellt antagonistiska avsikter. Därför bör verksamhetsutövaren även göra efterforskningar avseende den andra aktörens ägarstrukturer för att utreda om aktören är tillräckligt tillförlitlig.

Säkerhetspolisen har tagit fram ett antal vägledningar som kan fungera som ett stöd för verksamhetsutövare i tillämpningen av säkerhetsskyddsregelverket.

1. Introduktion till säkerhetsskydd
2. Säkerhetsskyddsanalys
3. Personalsäkerhet
4. Fysisk säkerhet
5. Informationssäkerhet
6. Skyldigheter vid exponering av säkerhetskänslig verksamhet
7. Besök och utländska delegationer
8. Avlyssningsskyddade utrymmen

Säkerhetspolisen

Box 12312, 102 28 Stockholm
010-568 70 00 | sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se
www.sakerhetspolisen.se